

**Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут
інтелектуальної власності**

ШТЕФАН А. С.

**ВЧЕННЯ ПРО МЕХАНІЗМ ДОКАЗУВАННЯ
У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

**Київ
Інтерсервіс
2018**

УДК 347.(77+78)

Ш 90

Рекомендовано вченою радою Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України (протокол № 5 від 29 травня 2018 р.)

Рецензенти:

Короєд Сергій Олександрович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри цивільного права і процесу Приватного вищого навчального закладу Університету Короля Данила;

Чурпіта Ганна Вікторівна, доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ;

Ясинюк Микола Михайлович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правосуддя юридичного факультету Сумського національного аграрного університету.

Штефан А. С.

Ш 90 **Вчення про механізм доказування у цивільному судочинстві** : монографія / А. С. Штефан; НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ. — К. : Інтерсервіс, 2018. — 392 с.

ISBN 978-617-696-824-5

У монографії розглянуто науково-теоретичні і практичні проблеми механізму доказування в умовах дії нової редакції ЦПК України. Монографія розрахована на широке коло читачів і може бути цікавою для учених, викладачів, практиків, суддів, здобувачів наукового ступеня, студентів.

Посилання на нормативно-правові акти в тексті монографії здійснено станом на 01 червня 2018 р.

Відтворення всієї книги чи якої-небудь її частини будь-якими засобами або в якій-небудь формі, зокрема і в Інтернеті, забороняється без письмового дозволу НДІ ІВ НАПрН України.

Друкється в авторській редакції

УДК 347.(77+78)

ISBN 978-617-696-824-5

© Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України, 2018
© Штефан А. С., 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
Розділ I. ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	
1.1. Сутність доказування у цивільному судочинстві	9
1.2. Правова природа та елементи механізму судового доказування	26
Розділ II. НОРМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ ДОКАЗУВАННЯ	
2.1. Вчення про норми цивільного процесуального права та їх роль в регулюванні судового доказування	44
2.2. Норми-принципи цивільного процесуального права, пов'язані з доказуванням	52
2.2.1. Ознаки принципів цивільного процесуального права та їх функції	52
2.2.2. Принцип змагальності	56
2.2.3. Принцип встановлення судової істини	73
2.3. Норми цивільного процесуального права, що закріплюють принципи доказування	82
2.3.1. Доказове право і склад принципів доказування	82
2.3.2. Принцип належності доказів	92
2.3.3. Принцип допустимості доказів	105
2.3.4. Принцип обов'язковості доказування	116
2.3.5. Принцип вільної оцінки доказів	135
Розділ III. РОЛЬ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ В МЕХАНІЗМІ ДОКАЗУВАННЯ	
3.1. Змістовна характеристика процесуальних юридичних фактів та їх ознаки	162
3.2. Видові особливості процесуальних юридичних фактів у механізмі доказування	172

Розділ IV.

**ЦИВІЛЬНІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ
ПРАВОВІДНОСИНИ В МЕХАНІЗМІ ДОКАЗУВАННЯ**

4.1. Парадигма цивільних процесуальних правовідносин у доктринальних вченнях	196
4.2. Елементи цивільних процесуальних правовідносин	206

Розділ V.

**ДОКАЗИ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ
ДОКАЗУВАННЯ**

5.1. Характерні ознаки доказів і засобів доказування	220
5.2. Показання свідків	233
5.3. Письмові докази	247
5.4. Речові докази	264
5.5. Електронні докази	271
5.6. Висновки експертів	306

Розділ VI.

**ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ
У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

6.1. Аналіз законодавчих положень, що встановлюють правила подання доказів	322
6.2. Порядок витребування і забезпечення доказів у цивільних справах	331

ВИСНОВКИ	342
-----------------------	------------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	353
---	------------

ПЕРЕДМОВА

На будь-якому етапі розвитку цивільного процесуального законодавства завданнями цивільного судочинства були і залишаються справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів. Здійснення судочинства у справі на всіх стадіях пов'язане з доказуванням і безпосередньо залежить від нього: обставини, встановлення яких потребується для вирішення справи, склалися в минулому часі, і їх пізнання відбувається шляхом ретроспективного аналізу своєрідних слідів, залишених цими обставинами у реальному світі у вигляді доказів. Процес доказування як системне багатоаспектне явище спрямовує діяльність суду й учасників справи на отримання того масиву доказів, які необхідні для досягнення відповідності висновків суду фактичним обставинам справи, що стає базисом для правозастосовних дій суду при ухваленні судового рішення. В свою чергу, одним з чинників, які забезпечують ефективність судового захисту, є належна законодавча регламентація порядку доказування у цивільних справах.

В рамках реалізації судово-правової реформи та Стратегії сталого розвитку «Україна — 2020» у нашій державі відбувається реформування судоустрою, що має на меті утвердження практичної реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожного права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. Системі зміни в законодавстві як етап цього реформування одержали своє втілення, зокрема, у прийнятті нової редакції Цивільного процесуального кодексу України, яка набула чинності 15 грудня 2017 року. Це сформувало нові виклики і потреби для науки цивільного процесуального права та українського суспільства в цілому, оскільки істотна новелізація численних аспектів доказової діяльності потребує якісно інших підходів до з'ясування природи доказування й особливостей його здійснення.

Реальний захист прав, свобод та інтересів неможливий без чіткого, повного і вичерпного розуміння порядку здійснення доказування у справі. Ефективному правозастосуванню завжди передують той рівень праворозуміння, в якому висновки про концептуальні засади права та їх конкретний нормативний вираз відповідають реальним засадам і меті правового регулювання галузі. Саме тому в

умовах сьогодення до дослідження доказування у цивільному судочинстві слід підходити з позиції механізму процесуально-правового регулювання і розглядати доказування не як діяльність з подання, дослідження й оцінки доказів, а як механізм.

Механізм доказування об'єднує в органічну цілісність всі правові явища, пов'язані з встановленням обставин справи, і дозволяє отримати комплексне і повне доктринальне відображення їх сутності крізь призму функцій елементів механізму доказування:

- 1) регуляторного впливу норм цивільного процесуального права на регламентацію мети, принципів, порядку і меж здійснення доказування;
- 2) переведення законодавчо закріпленої можливості здійснення доказової діяльності у справі до дійсної реалізації процесуальних прав суб'єктів доказування за допомогою процесуальних юридичних фактів;
- 3) досягнення процесуальних результатів із встановлення обставин, якими обґрунтовуються вимоги і заперечення учасників справи, інших обставин, що мають значення для справи, у цивільних процесуальних правовідносинах, котрі є правовою формою здійснення доказування у справі і в рамках яких відбувається реалізація приписів норм цивільного процесуального права;
- 4) пізнання обставин справи і отримання знань про факти, які мають для неї значення, за допомогою доказів, що існують у встановленій процесуальним законом формі та відповідають визначеним законом вимогам.

Механізм доказування був проаналізований у двох фундаментальних працях, авторами яких є В. А. Новицький (2002 р.) та М. А. Фокіна (2011 р.) і в яких продемонстровано різні підходи до сутності розглядуваного явища та його елементів. Здобутки авторів взято до уваги при підготовці цього дослідження, однак у зв'язку з тим, що вітчизняне законодавство зазнало значного оновлення, на сучасному етапі утворилися й нові аспекти, які характеризують елементи механізму доказування і потребують вироблення висновків щодо них.

Загальнотеоретичну основу дослідження становлять наукові розробки, здійснені такими представниками української науки, як В. Д. Андрійцьо, І. В. Атаманчук, О. В. Батанов, С. С. Бичкова, О. Г. Братель, С. В. Васильєв, М. О. Гетманцев, О. О. Грабовська, Ю. М. Грошевий, К. В. Гусаров, О. С. Захарова, А. С. Зеленьак,

---

Н. О. Кіреєва, В. В. Комаров, А. В. Коструба, О. О. Кот, С. О. Короед, В. А. Кройтор, М. П. Курило, Т. М. Кучер, О. М. Лазько, Д. Д. Луспенник, Р. Д. Ляшенко, В. Ю. Мамницький, Я. Я. Мельник, А. Л. Паскар, О. В. Підлубна, С. П. Погребняк, О. Я. Рогач, О. О. Сидоренко, В. І. Тертишніков, Г. П. Тимченко, О. О. Уварова, С. Я. Фурса, О. Є. Харитонов, Т. В. Цюра, Г. М. Чувакова, Г. В. Чурпіта, М. Й. Штефан, М. М. Ясинок.

Вагомий внесок в розвиток вчень про доказове право, теорію доказування, механізм доказування внесли також дослідники з пострадянських країн: О. В. Бабарикіна, О. В. Баулін, О. Т. Боннер, М. А. Вікут, Л. М. Звягінцева, Г. О. Жилін, О. В. Ісаєнкова, А. Г. Коваленко, К. І. Лельчицький, Є. Г. Лук'янова, І. Г. Медведєв, І. Р. Медведєв, В. І. Миронов, В. В. Молчанов, О. А. Мохов, О. О. Нахова, Г. Л. Осокіна, І. В. Решетнікова, К. Б. Рижов, Т. В. Сахнова, О. В. Сіліна, Т. С. Таранова, В. Г. Тихиня, М. К. Треушніков, І. Г. Фильченко, Ж. В. Хацук, М. С. Шакарян, В. В. Ярков.

Вчення про докази і доказування набуло свого розвитку і в зарубіжній доктрині, до означених проблем зверталися, зокрема, А. Бест, Дж. Гріффітс, А. Кін, Х. Кьотз, П. МакКейон, А. Палмер, М. Ханнібал.

Праці названих дослідників заклали підґрунтя для формування висновків у цій роботі. Водночас, в умовах дії оновленого цивільного процесуального законодавства істотних змін зазнала регламентація видів засобів доказування та їх дефініції, порядок подання і дослідження доказів, порядок призначення судової експертизи, окремі аспекти імунітету свідків. З огляду на новизну відповідних законодавчих положень, наукові публікації з окреслених питань тільки починають з'являтися. Цим пояснюється актуальність доктринальних пошуків щодо проблем доказів і доказування, своєчасність і важливість наукового аналізу механізму доказування.

При проведенні цього дослідження джерелом натхнення для мене були праці мого дорогого дідуся Штефана Михайла Йосиповича, доктора юридичних наук, професора, академіка Академії правових наук України, заслуженого діяча науки і техніки України. Як представник наукової школи Михайла Йосиповича маю надію, що ця монографія доповнить вже існуючі наукові здобутки та сприятиме розвитку вчень про докази і доказування. Визначивши своїм пріоритетом отримання не лише теоретичних, а й практичних результатів, сподіваюся, що сформульовані в роботі положен-

---

ня, висновки, рекомендації та пропозиції матимуть позитивний вплив на вдосконалення процесуально-правового регулювання доказів і доказування у цивільному судочинстві.

Висловлюю слова щирої вдячності моему науковому консультанту, доктору юридичних наук **Притиці Юрію Дмитровичу** за цінні поради і творче спрямування; директору Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності, доктору юридичних наук, академіку Академії правових наук України **Орлюк Олені Павлівні** за сприяння в науковому зростанні; моїй сім'ї за віру в мене та підтримку.

Анна Штефан

РОЗДІЛ I

ДОКТРИНАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

1.1. Сутність доказування у цивільному судочинстві

Виконання завдань цивільного судочинства зі справедливого, неупередженого та своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи неможливе без здійснення доказування у ній. Вирішення цивільної справи безпосередньо залежить від встановлення судом дійсних її обставин, від досягнення повних, всебічних і об'єктивних знань про права та обов'язки сторін, факт порушення, невизнання чи оспорювання права однієї сторони іншою стороною.

В момент відкриття провадження у справі знання судді про обставини, встановлення яких потребується, існують у формі ймовірного знання: юридично значимі факти, з якими норми матеріального права пов'язують правові наслідки, виникають та існують до процесу, тому суд не може отримати знання про них безпосередньо, без доказів і доказування¹. Врегульований нормами цивільного процесуального права шлях від імовірних суджень до істинних знань, які забезпечують ухвалення законного і обґрунтованого рішення у справі, є судовим доказуванням².

Активна роль в процесі судового доказування належить не стільки суду, скільки сторонам та третім особам: їхньою метою є формування у суду знань про законність та обґрунтованість їхніх тверджень і отримання юридичного підтвердження їхньої правоти у формі судового рішення³. Однак суд — не пасивний спостерігач за доказовими діями учасників справи, він виконує певні функції в доказуванні. Тому до-

---

¹ Уколова Т. Н., Шевченко А. А. Правила распределения обязанностей по доказыванию в гражданском процессе. *Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева*. 2010. № 74. С. 69.

² Треушников М. К. Судебные доказательства. Москва: Городец, 2004. С. 30.

³ Новицкий В. А. Теория российского процессуального доказывания и правоприменения: монография. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2002. С. 97.

казування є не просто комплексом певних дій та стадій, а складною багатоаспектною діяльністю, динамічним механізмом, кожен елемент якого безпосередньо впливає на результати розгляду справи.

Весь період становлення та розвитку науки цивільного процесуального права характеризується високим ступенем уваги дослідників до проблем судового доказування. Попри численні здобутки дореволюційних, радянських та сучасних учених, на сьогодні у доктрині немає єдиного підходу до розуміння змісту судового доказування та його елементів, суб'єктів доказування, засобів доказування, відсутні стійкі дефініції та однозначні характеристики. Говорити про гармонійне поєднання теоретичних і законодавчих положень у сфері доказування також немає підстав — норми ЦПК, якими регулюється судове доказування, не дивлячись на їх новизну, потребують деякого вдосконалення.

В сучасній теорії цивільного процесуального права сформульовано чимало різних підходів до визначення поняття доказування. Не враховуючи стислих тлумачень, висловлених в учбових джерелах, що виправдано метою таких джерел, огляд наукових праць з досліджуваної проблематики дозволяє констатувати відсутність єдності у розумінні змісту, мети і суб'єктів доказової діяльності.

У багатьох наукових працях судове доказування розглядається крізь призму процесуальної діяльності суду та учасників справи, проте мета такої діяльності визначається по-різному. Так, на думку різних дослідників, доказування спрямоване на обґрунтування обставин цивільної справи та встановлення цих обставин⁴, встановлення обставин, що мають значення для справи, і обґрунтування висновків про ці обставини⁵, встановлення істини у конкретній справі⁶.

В непоодиноких випадках в тлумаченнях судового доказування розширюється зміст діяльності суду та учасників справи. Зокрема, В. І. Миронов вважає судовим доказуванням діяльність з визначення і перевірки юридично значимих обставин, що входять до предмету доказування у конкретній справі, за допомогою доказів, досліджених учасниками цивільного процесу і судом на предмет їх належності, допустимості, достовірності, та їх оцінки судом з метою

---

⁴ Курс цивільного процесу: підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. С. 476; Решетникова І. В. Доказывание в гражданском процессе: учеб.-практ. пособие для магистров. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Юрайт, 2013. С. 24.

⁵ Молчанов В. В. Основы теории доказательств в гражданском процессуальном праве: учебн. пособие. Москва: Зерцало-М, 2012. С. 68.

⁶ Васильев С. В. Цивільний процес: навч. посібник. Харків: Одісей, 2008. С. 135.

визначення достатності наданих учасниками цивільного процесу доказів для перетворення зазначених обставин в юридичні факти⁷. На думку М. П. Курила, доказування — це комплекс процесуальних дій усіх учасників судового процесу, який передбачений процесуальним законодавством з метою відтворення історії виникнення, розвитку та закінчення тих чи інших дій чи подій, учасниками яких були сторони; це синтез доказової інформації, наданої позивачем та відповідачем під контролем суду безпосередньо в судовому процесі⁸. Доказуванням називають також діяльність, що утворює динамічний процес з виявлення, збирання, дослідження й оцінки доказів, які дозволяють встановити факти і обставини, що мають значення для вирішення по суті розглядуваної судом справи⁹; діяльність зі збирання, подання, дослідження (перевірки) й оцінки судових доказів¹⁰; діяльність з визначення, отримання, дослідження й оцінки юридично значимих відомостей про факти, яка здійснюється у передбаченій законом формі і спрямована на вирішення справи та винесення законного і обґрунтованого акту судової влади¹¹.

В межах цього ракурсу пропонуються і конструкції, в яких відтворено стадії судового доказування. Так, на думку М. К. Треушнікова, судовим доказуванням є логіко-практична діяльність учасників справи та певною мірою суду, спрямована на досягнення вірного знання про фактичні обставини виникнення, зміни та припинення правовідносин, що здійснюється в процесуальній формі шляхом твердження учасників справи про факти, що мають правове значення, зазначення на докази, надання їх суду, здійснення судом сприяння учасникам справи у збиранні доказів, дослідження й оцінки доказів¹².

Інша група учених розглядає доказування як процесуальну діяльність учасників справи, виводячи суд за межі цієї діяльності чи залишаючи за ним лише можливість бути переконаним у наявності

⁷ Миронов В. И. Гражданский процесс: учебник. Москва: Эксмо, 2011. С. 170.

⁸ Курило М. П. Цивільне процесуальне право України та уніфікація на його основі інших процесуальних галузей права: теорія і практика: монографія. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2014. С. 173.

⁹ Свиридов Ю. К. Процесс доказывания в гражданском и арбитражном процессах: к постановке проблемы. *Общество: политика, экономика, право*. 2011. № 4. С. 123.

¹⁰ Цал-Цалко Ю. Ю. Дискусійні аспекти щодо поняття доказування та суб'єктів доказування в цивільному процесі України. *Актуальні проблеми цивільного права та процесу*: матеріали міжнар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю.С. Червоного (м. Одеса, 16 грудня 2011 р.). Одеса: Фенікс, 2011. С. 63.

¹¹ Мохов А. А., Рыженков А. Я. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве России: учеб.-практ. пособие. Волгоград: Альянс, 2005. С. 10.

¹² Треушников М. К. Судебные доказательства. Москва: Городец, 2004. С. 36.

чи відсутності тих чи інших обставин справи внаслідок здійсненого у ній доказування.

Так, Ю. П. Боруленков стверджує, що доказування є діяльністю сторін з обґрунтування своїх тверджень у єдності двох аспектів діяльності: логічного та процесуального. Процес доказування з логічної сторони є побудовою системи логічних висновків, в якій з одних суджень (вихідних доказів) на підставі правил логіки виводяться інші судження (обставини, що доказуються)¹³. Доказування пропонується сприймати також як спрямований на суддю обмін інформацією про кваліфікацію правовідносин згідно з нормами законодавства, про юридичні обставини справи, процесуальні дії тощо, який відбувається між всіма особами, які беруть участь у цивільному процесі, а також як подання відповідних доказів¹⁴. Г. Л. Осокіна називає судовим доказуванням діяльність заінтересованих у вирішенні справи осіб (сторін, заявників, третіх осіб) з переконання суду, який розглядає справу, в наявності чи відсутності у правовій дійсності тих фактів, якими обґрунтовані їхні вимоги чи заперечення¹⁵. На думку В. А. Новицького, процесуальне доказування — це судова (і досудова, коли це передбачено законом) здатність захисту правової позиції суб'єктом процесуального доказування; це здатність суб'єкта доказування моделювати в свідомості суду юридично спірні факти¹⁶.

Такі дефініції доказування, як зазначається в наукових дослідженнях, мають криміналістичний характер, питання оцінки психологічного впливу на суд того чи іншого формулювання клопотання, послідовність у задаванні питань свідку тощо знаходяться за межами регулювання цивільного процесуального права¹⁷. У цьому підході доказування зводиться до прикладної діяльності учасників справи з переконання суду у правомірності своїх вимог чи заперечень, що є частиною доказування, проте не охоплює весь зміст цього багатоаспектного поняття.

Представники ще однієї наявної у доктрині точки зору зосереджують увагу на тому, що судове доказування — це не діяльність

¹³ Боруленков Ю. П. Теоретические основы познания в процессуальной юридической деятельности: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2004. С. 7.

¹⁴ Цивільний процес України: академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. С. Я. Фурси. Київ: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. С. 363.

¹⁵ Осокіна Г. Л. Гражданский процесс. Общая часть: учебник. 3-е изд., перераб. Москва: Норма, ИНФРА-М, 2013. С. 582.

¹⁶ Новицкий В. А. Теория российского процессуального доказывания и правоприменения: монография. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2002. С. 135, 96.

¹⁷ Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел: монография. Москва: Городец, 2004. С. 20-21.

певних осіб, а процес пізнання. М. А. Фокіна обґрунтовує, що доказування є різновидом судового пізнання, що поєднує пізнавальний і процесуальний елементи і в ході якого відповідно до норм права послідовно встановлюються фактичні обставини, що мають значення для правильного і своєчасного розгляду і вирішення цивільної справи¹⁸. Доказування в судочинстві, як переконаний В. Ю. Гусяков, це процес пізнання, який включає як опосередковане, так і безпосереднє отримання знань про факти дійсності¹⁹. Поєднуючи судові пізнання з діяльністю суб'єктів доказування, М. А. Вікут розглядала судові доказування як опосередковану форму судового пізнання, якою є чітко й детально регламентована законом процесуальна діяльність суду й учасників справи по вивченню фактичних обставин з метою законного і обґрунтованого вирішення правового конфлікту²⁰.

Аналіз наведених підходів вказує на неоднозначне тлумачення сутності судового доказування у сучасній науці цивільного процесуального права, що дозволяє констатувати потребу у ґрунтовному дослідженні цієї проблеми.

Перш за все, слід зазначити, що доказування має чітку законодавчу регламентацію, яка проявляється у поєднанні процесуальних і матеріально-правових джерел. Процесуальний закон закріплює загальні положення про докази і процедуру доказування: визначає права та обов'язки суб'єктів доказування, встановлює вимоги до доказів, визначає послідовність і зміст процесуальних дій. Окрім того, у доказовій діяльності відтворені положення принципів рівності учасників судового процесу перед законом і судом (ст. 6), змагальності сторін (ст. 12), диспозитивності цивільного судочинства (ст. 13), інших принципів цивільного процесуального права. Норми матеріального права, якими врегульовані спірні правовідносини, визначають предмет доказування, встановлюють правові презумпції, що здійснює безпосередній вплив на розподіл тягара доказування. Нормативне врегулювання як обов'язкова ознака судового доказування не викликає дискусій у правознавстві, однак при визначенні поняття доказування цей аспект враховується не всіма дослідниками.

¹⁸ Фокіна М. А. Механизм доказывания по гражданским делам: дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2011. С. 34-35.

¹⁹ Гусяков В. Ю. Процесс доказывания в гражданском и арбитражном процессе: философский аспект. *Юридический аналитический журнал*. 2005. № 3-4 (15-16). С. 82.

²⁰ Гражданский процесс: учебник / под ред. М. А. Викут. Москва: Юристъ, 2005. С. 168-169.

По-друге, доказування — це поєднання розумової і процесуальної (практичної) діяльності суб'єктів доказування²¹, які знаходяться у постійній діалектичній взаємодії²², і відділити їх неможливо. Процес пізнання обставин справи відбувається шляхом вчинення практичних дій та розумових операцій: знання про обставини справи отримуються внаслідок вчинення процесуальних дій, на основі яких шляхом логічних висновків отримується нове знання, що розкриває причинну обумовленість явищ та зв'язок між ними²³. Звичайно, розумовий процес не може регулюватися нормами права, але якщо суддя мислить поза правовими і практичними категоріями, його рішення не буде законним і обґрунтованим та підлягатиме скасуванню. Взаємодія розумової і практичної діяльності стосується не лише суду, а й учасників справи: позивач і відповідач, реалізуючи право на подання доказів, виконуючи тягар доказування, беручи участь у дослідженні доказів, з однієї сторони, підпорядковуються нормам закону, з іншої — логіці свого мислення²⁴.

Судове доказування є свого роду «місцем зустрічі» логіки та юридичної діяльності²⁵. Сам процес доказування та його результати повинні бути логічно правильними. Логічні процеси не регулюються нормами права, однак якщо висновки суду в рішенні не відповідають дійсним обставинам справи, таке рішення підлягатиме скасуванню або зміні²⁶. Сукупність засобів і методів наукового пізнання, розроблених в класичній формальній логіці, складає особливий теоретичний метод пізнання, який становить одну з підстав юридичного пізнання і діяльності²⁷. Пізнавальний елемент доказуван-

²¹ Молчанов В. В. Основы теории доказательств в гражданском процессуальном праве: учебн. пособие. Москва: Зерцало-М, 2012. С. 64.

²² Мохов А. А., Рыженков А. Я. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве России: учеб.-практ. пособие. Волгоград: Альянс, 2005. С. 7.

²³ Середнев В. А. Процесс возникновения доказательственной информации с точки зрения гносеологии и онтологии. *Альманах современной науки и образования*. 2010. № 4. С. 41.

²⁴ Штефан А. С. Поняття судового доказування у цивільному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2015. Т. 8, № 1. С. 66. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/780> (дата звернення: 19.03.2018 р.).

²⁵ Сумарокова Л. Н. Логика судебного доказывания. *Логико-философские штудии*. 2011. № 9. С. 176.

²⁶ Викут М. А., Зайцев И. М. Гражданский процесс России: учебник. Москва: Юристъ, 2001. С. 156.

²⁷ Егорова О. А. К вопросу о роли логических средств и методов в юридическом познании и деятельности. *Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Право*. 2013. Т. 13. № 4. С. 10.

ня має ряд особливостей, які визначені необхідністю пристосувати логічні начала пізнавальної діяльності до вирішення задач правового конфлікту. До числа таких особливостей відносяться специфіка суб'єктного складу, об'єкт пізнання, відсутність в отримуваній інформації ознаки новизни, наявність формальних правил отримання і закріплення інформації, а також правил розподілу тягара доказування, оформлення результатів пізнання у визначеній законом процесуальній формі²⁸.

Процесуальна діяльність обумовлена наявністю сукупності правових норм, які визначають чіткий порядок збирання, подання та дослідження доказів у цивільному процесі²⁹. Доказування здійснюється в певній процесуальній формі, характерним для якої є:

- 1) послідовність вчинення дій щодо доказування та детальна регламентація нормами права змісту цих дій;
- 2) універсальність — доказування розраховане на весь цивільний процес, на всі його стадії;
- 3) імперативність, що означає обов'язковість нормативних приписів в галузі доказування для всіх суб'єктів — і для суду, і для учасників справи³⁰.

Процесуальна форма є універсальною, оскільки доказування розраховане на усі стадії цивільного процесу, та імперативною: нормативні приписи є обов'язковими для всіх без винятку суб'єктів доказування, а їх порушення неминуче спричинює настання негативних наслідків³¹.

По-третє, судове доказування здійснюється з метою з'ясування обставин справи, прав і обов'язків сторін³², тобто, встановлення істини у справі.

Окремі автори обґрунтовують, що встановлення істини не може розглядатися як мета доказування: мета процесу повинна визначатися на законодавчому рівні, однак чинні процесуальні кодекси не ставлять перед судом задачу встановлення істини у справі. Встановлення істини як мети процесу має на увазі покладення на суд

²⁸ Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2005. С. 10.

²⁹ Гусяков В. Ю. Процесс доказывания в гражданском и арбитражном процессе: философский аспект. *Юридический аналитический журнал*. 2005. № 3-4 (15-16). С. 77.

³⁰ Звягинцева Л. М., Плюхина М. А., Решетникова И. В. Доказывание в судебной практике по гражданским делам: учебн.-практ. пособие. Москва: Норма, 2000. С. 4-5.

³¹ Стрелов И. М. Обязанности по доказыванию при рассмотрении и разрешении гражданских дел: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2005. С. 8.

³² Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: академічний курс: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ: Ін Юре, 2005. С. 279.

слідчої функції, яка несумісна з диспозитивним характером матеріальних прав, застосування яких опосередковує цивільний процес. Метою доказування є встановлення способами, визначеними законом, обставин, що входять до складу предмета доказування³³. Однак ці обставини утворюють для суду знання про події, що відбулися чи продовжують існувати, про роль учасників справи у цих подіях. А саме це і є істиною у справі, на досягнення якої спрямовується судове доказування.

Вірними є твердження, що термін «істина» повинен використовуватися для того, щоб суд чітко уявляв свою основну задачу — відділення істинних доказів від хибних, прийняття правдивих доводів суб'єктів доказування і ухвалення на їх основі і на основі закону рішення у справі³⁴. Різниця між істиною у філософії та процесуальною істиною в тому, що про останню недостатньо дізнатися, зрозуміти, виявити — в процесі істина встановлена, якщо доказана³⁵.

На думку Т. М. Кучер, істиною в цивільному судочинстві можуть бути обставини, встановлені на підставі використання закріплених законодавством засобів та прийомів, які повно та всебічно відображають об'єктивні явища буття, що були предметом розгляду конкретної справи³⁶. Інші учені пояснюють, що судова істина як мета доказування у справі означає не тільки усестороннє і повне дослідження судом фактичних обставин, але і правильну, тобто юридично точну їх кваліфікацію (оцінку)³⁷. Встановлення обставин цивільної справи ще не гарантує її правильного вирішення по суті, необхідна точна кваліфікація розглядуваних правовідносин³⁸. Дійсно, для досягнення істини в цивільному судочинстві необхідна відповідність висновків суду фактичним обставинам справи в їх юридичному значенні. Суд не просто пізнає обставини справи, а встановлює юридичні факти, з якими закон пов'язує виникнення, зміну і припинення матеріальних правовідносин, факти порушення прав, факти заподіяння шкоди.

³³ Баулин О. В., Фильченко Д. Г. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве: учеб. пособие. Воронеж: Издательство Воронежского гос. ун-та, 2006. С. 18.

³⁴ Новицкий В. А. Теория российского процессуального доказывания и правоприменения: монография. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2002. С. 102.

³⁵ Мурадян Э. М. Истина как проблема судебного права. Москва: Былина, 2002. С. 99.

³⁶ Кучер Т. М. Роль істини у процесі доказування: теоретико-правовий погляд. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3 (43). С. 95.

³⁷ Осокина Г. Л. Гражданский процесс. Общая часть: учебник. 3-е изд., перераб. Москва: Норма, ИНФРА-М, 2013. С. 579.

³⁸ Мохов А. А., Рыженков А. Я. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве России: учеб.-практ. пособие. Волгоград: Альянс, 2005. С. 7-8.

При визначенні правової природи судової істини слід враховувати також співвідношення істини та імовірності. Істина у справі не протиставлена імовірності, чинне законодавство прямо передбачає можливість встановлення обставин справи на основі імовірності. Так, у разі визнання позову відповідачем суд повинен ухвалити рішення на основі цього визнання, якщо воно не суперечить закону і не порушує права та інтереси інших осіб. Але визнання позову свідчить лише про імовірність правомірності позовних вимог³⁹. Використання імовірних знань можливе і тоді, коли сторона, на яку в силу дії правової презумпції покладено тягар доказування певного факту, не виконає цей тягар, і факт вважатиметься існуючим чи неіснуючим (в залежності від змісту встановленої законом презумпції) без здійсненого щодо нього доказування. Тому істина, як вірно зауважується, досягається не тільки повним і усестороннім дослідженням обставин справи, а полягає і в пізнанні динаміки дій і станів розглядуваної справи, оцінки їх суддею⁴⁰.

З цього висновку випливає четверта ознака судового доказування — те, що воно є різновидом пізнання. Пізнання рухається вперед, залучаючи окремі чуттєві враження до дійсних спостережень, спостереження — до виявлених таким чином причинних констатацій, окремі констатації — до більш загальних пізнаних закономірностей буття, до найзагальніших уявлень і принципів⁴¹. Докази не існують в природі від початку, а формуються в результаті пізнавальної діяльності⁴². Судова істина є продуктом пізнання реальних фактів, обставин, станів, відносин, що становлять суть справи, адекватне їх тлумачення і визначення юридичного смислу, значення з позиції закону, який підлягає застосуванню⁴³.

Судове пізнання не можна віднести ні до звичайного пізнання, ні до наукового, воно є однією з форм практичного пізнання. На відміну від наукового, в судовому пізнанні відсутня потреба в цілеспрямованому, планомірному, систематичному накопиченні знань

³⁹ Фильченко И. Г. Судебная истина и обоснованность решения суда по гражданскому делу. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право*. 2007. № 2. С. 72-73.

⁴⁰ Амосов С. М. К вопросу о судебной истине. *Вестник академии права и управления*. 2012. № 26. С. 105.

⁴¹ Коваленко А. Г. Институт доказывания в гражданском и арбитражном судопроизводстве. Москва: Норма, 2002. С. 18-19.

⁴² Среднев В. А. Процесс возникновения доказательственной информации с точки зрения гносеологии и онтологии. *Альманах современной науки и образования*. 2010. № 4. С. 39.

⁴³ Мурадян Э. М. Истина как проблема судебного права. Москва: Былина, 2002. С. 85.

про навколишній світ, суд повинен пізнати істотні риси лише окремих, ізольованих явищ дійсності⁴⁴. Пізнання у правозастосуванні підпорядковане строго практичним задачам — встановленню фактичних обставин, інформація про які необхідна для ухвалення правозастосовного рішення, тому пізнання у правозастосуванні не має на меті відкривати які-небудь закономірності, а також давати наукове пояснення тим чи іншим явищам і фактам дійсності⁴⁵. Наукове пізнання орієнтується на формування теоретичних знань про державу і право, подальше збагачення і вдосконалення наявних знань правової науки, в той час як практичне пізнання здійснюється з метою вирішення конкретних проблем правотворчої, правоохоронної чи правозастосовної діяльності⁴⁶.

Звичайне, буденне пізнання є стихійним, воно не має чітких елементів закономірності і може здійснюватися будь-якою людиною незалежно від цілей її діяльності, в той час як судове пізнання має цілеспрямований характер і мету⁴⁷. М. А. Вікут обґрунтовувала, що судове пізнання є спеціальним (юридичним) пізнанням, яке у конкретизованій формі відноситься до професійного⁴⁸.

Серед особливих ознак, які дозволяють відрізнити судове пізнання від інших видів пізнання, в процесуальній доктрині виділяють:

- 1) практичну спрямованість;
- 2) специфічні умови, тобто, здійснення в межах судового процесу⁴⁹;
- 3) специфічний предмет — фактичні обставини, що мають значення для правильного вирішення справи;
- 4) специфічні засоби судового пізнання — судові докази;
- 5) специфічних суб'єктів, якими є тільки суд та учасники справи⁵⁰, та певною мірою експерти, чие пізнання зумовлене виконанням професійних обов'язків, сприйняттям у встановленні фактів та обставин⁵¹;

⁴⁴ Боннер А. Т. Проблема установления истины в гражданском процессе: монография. Санкт-Петербург: Юридическая книга, 2009. С. 171.

⁴⁵ Пьянов Н. А., Казанков Я. Н. О познании в правоприменительной деятельности. Пролог. 2014. № 2 (6). С. 9.

⁴⁶ Сырых В. М. История и методология юридической науки: учеб. Москва: Норма, Инфра-М, 2012. С. 208.

⁴⁷ Боннер А. Т. Проблема установления истины в гражданском процессе: монография. Санкт-Петербург: Юридическая книга, 2009. С. 171.

⁴⁸ Гражданский процесс: учебник / под ред. М. А. Викут. Москва: Юрист, 2005. С. 167.

⁴⁹ Боннер А. Т. Проблема установления истины в гражданском процессе: монография. Санкт-Петербург: Юридическая книга, 2009. С. 172.

⁵⁰ Треушников М. К. Судебные доказательства. Москва: Городец, 2004. С. 6.

⁵¹ Грабовська О. Взаємозв'язок доказування, встановлення фактів та обставин у цивільному процесі з пізнанням. *Visegrad Journal of Human Rights*. 2016. № 2/2. С. 39.

- 6) обмеження процесуальними строками;
- 7) можливість використання імовірних знань поруч з достовірними знаннями;
- 8) можливість виправлення результатів судового пізнання суду першої інстанції⁵².

Феномен пізнання оцінюється в процесуальній доктрині по-різному, деякі учені відокремлюють судове доказування від пізнання. Так, М. Д. Олегов обґрунтовує, що судове пізнання є виключно діяльністю суду, спрямованою на отримання ним знань про обставини, які мають значення для справи, в той час як доказування є діяльністю учасників справи з переконання суду в існуванні певних юридичних фактів⁵³.

Г. Л. Осокіна, розмежовуючи судове доказування і судове пізнання, зазначає, що пізнання завжди передує доказуванню; суб'єктами доказування є учасники справи, їхні представники, прокурор, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а доказуванням є їхня діяльність з переконання суду в існуванні чи відсутності тих чи інших фактів; суд є суб'єктом пізнання (діяльністю із встановлення дійсних обставин справи та їх юридичної кваліфікації) до моменту його видалення у нарадчу кімнату і лише в нарадчій кімнаті, приступивши до складання підсумкового процесуального документа, суд стає суб'єктом доказування як логічної розумової діяльності⁵⁴. Розділити цю точку зору не видається за можливе, виходячи з такого.

Учасники справи не лише подають докази, але й беруть участь в їх дослідженні, здійснюють свого роду вивчення доказового матеріалу. Аналіз наявних у справі доказів може спрямовуватися на співставлення власної позиції з позицією протилежної сторони, нерідко після пізнання доказового масиву процесуального суперника сторона коректує власну позицію, готує додаткові обґрунтування й аргументи; задає відповідні запитання свідкові протилежної сторони, аналізує відповіді, розбіжності у відповідях і може вказувати на них суду. Все це було б неможливим, якби діяльність учасників справи зводилася виключно до наповнення матеріалів справи доказами.

---

⁵² Фильченко И. Г. Судебная истина и обоснованность решения суда по гражданскому делу. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право.* 2007. № 2. С. 72.

⁵³ Олегов М. Д. Истина в гражданском процессе: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1999. С. 7.

⁵⁴ Осокина Г. Л. Гражданский процесс. Общая часть: учебник. 3-е изд., перераб. Москва: Норма, ИНФРА-М, 2013. С. 582, 584-586.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абакумова М. Г. Отражение беспристрастности судей в судебных постановлениях. *Вестник Воронежского государственного университета*. Серия: Право. 2011. № 2. С. 123-131.
2. Аболонин Г. О. Гражданское процессуальное право США: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2010. 432 с.
3. Аверин А. В. Истина и судебная достоверность (Постановка проблемы). 2-е изд., доп. Санкт-Петербург: Издательство Р. Асланова Юридический центр Пресс, 2007. 466 с.
4. Акімова А. О. Зловживання позивачем правом на звернення до суду з метою встановлення найбільш сприятливих умов для розгляду справи. *Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії*: матеріали круглого столу (м. Одеса, 27 листопада 2015 року). Одеса: Фенікс, 2015. С. 66-69.
5. Алексанова Т. В. Проблема оценки доказательств в гражданском процессе. *Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского*. Серия: Право. 2000. № 1. С. 226-231.
6. Аль-Мухамед Г. З., Гончаров А. А. Право на судебную защиту: пределы и ограничения. *Юридические записки*. 2013. № 3 (26). С. 62-67.
7. Амерханова А. Р. Письменные доказательства в гражданском судопроизводстве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2007. 22 с.
8. Амосов С. М. К вопросу о судебной истине. *Вестник академии права и управления*. 2012. № 26. С. 101-105.
9. Андрійцьо В. Д. Докази як об'єкт збору на етапі збирання доказів у цивільному процесі. *Право і суспільство*. 2013. № 4. С. 33-38.
10. Андрійцьо В. Д. Доказове право як підгалузь цивільного процесуального права. *Університетські наукові записки*. 2013. № 3 (47). С. 191-196.
11. Андрійцьо В. Д. Доказування обставин цивільної справи: право чи обов'язок? *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/tipp_2013_2_14.pdf (дата звернення 19.08.2015 р.).
12. Андрійцьо В. Д. Мета процесу судового доказування в цивільному судочинстві. *Адвокат*. 2013. № 6 (153). С. 25-28.
13. Андрійцьо В. Д. Ознаки опосередкованого логічного пізнання в цивільному судочинстві. *Теорія і практика правознавства*. 2013. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_26 (дата звернення: 29.02.2016 р.).

-
14. Андрійцьо В. Д. Понятійний апарат процесу судового доказування цивільного судочинства (історико-правовий підхід). *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 2 (14). С. 60-69.
  15. Анікіна Г. В. Юридичні наслідки смерті як юридичного факту у цивільному праві. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3. С. 104-112.
  16. Анохин В. С. Оценка доказательств и судебское усмотрение в арбитражном и гражданском судопроизводстве. *Юридические записки*. 2013. № 3 (26). С. 81-85.
  17. Артемова Д. И., Молева Г. В., Фомин А. А. Теория судебных доказательств и доказывания: учеб. пособие / под. общ. ред. А. А. Фомина. Пенза: ПГУ, 2012. 340 с.
  18. Архів Шевченківського районного суду м. Києва за 2008 рік. Справа № 2-180/07.
  19. Атаманчук І. В. Генеза процесуального права України: тенденції, перспективи розвитку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. 23 с.
  20. Атаманчук І. В. Поняття та елементарна будова механізму процесуально-правового регулювання. *Юридичний вісник*. 2012. № 4 (25). С. 20-24.
  21. Атаманчук І. В. Процесуальні норми у системі процесуального права: загальнотеоретичний аспект. *Юридичний вісник*. 2015. № 1 (34). С. 18-23.
  22. Атлашкина Н. И. Понятие и содержание предмета доказывания в гражданском процессе. *Вестник магистратуры*. 2014. № 3 (30)-II. С. 99-103.
  23. Афанасьев С. Ф. Проблема истины в гражданском судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 1998. 216 с.
  24. Ахмач Г. М. Процесуальні особливості реалізації принципу змагальності на окремих стадіях цивільного процесу. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 411-417.
  25. Ахмедшин Р. Л. Юридическая психология: курс лекций. Томск: Эль Контент, 2011. 228 с.
  26. Бабаков В. А. Гражданская процессуальная обязанность. *Известия высших учебных заведений. Правоведение*. 1997. № 3. С. 115-122.
  27. Бабарыкина О. В. Факторы, влияющие на исследование и оценку доказательств в гражданском судопроизводстве: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2010. 144 с.
  28. Бабенко М. А. Соотношение материальных и процессуальных норм в системе российского права: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Челябинск, 2013. 24 с.

-
29. Баймаганбетова Г. С. Оценка доказательств в гражданском процессе. *Право и государство*. 2011. № 2 (51). С. 84-88.
30. Бакалінська О. О. Категорія «добросовісність» у цивільному праві України. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 200-203.
31. Балашова И. Н. Обязанность по доказыванию как мера должного поведения, определяющая правовое положение сторон в гражданском судопроизводстве. *Право. Законодательство. Личность*. 2012. № 1 (14). С. 147-149.
32. Бармина О. Н. Злоупотребление правом как общеправовая категория: теоретико-правовой анализ: дис. ... канд. юрид. наук. Киров, 2014. 195 с.
33. Батанов О. В., Бровченко Н. В. Концептуальні засади визначення юридичних фактів у муніципальному праві України. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. 2009. № 2. С. 28-34.
34. Батычко В. Т. Классификация принципов гражданского процессуального права. *Известия Южного федерального ун-та*. Технические науки. 2010. № 4 (105). С. 132-137.
35. Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел: автореф. ... дис. д-ра юрид. наук. Москва, 2005. 42 с.
36. Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел: монография. Москва: Городец, 2004. 272 с.
37. Баулин О. В. Суд как субъект доказывания в гражданском судопроизводстве. *Вестник гражданского процесса*. 2014. № 5. С. 54-66.
38. Баулин О. В., Фильченко Д. Г. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве: учеб. пособие. Воронеж: Издательство Воронежского гос. ун-та, 2006. 264 с.
39. Безруков А. М. Преюдициальная связь судебных актов. Москва: Волтерс Клувер, 2007. 144 с.
40. Белоусов Д. В. Судебная защита в механизме гарантирования прав и свобод: конституционно-правовой аспект: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Москва, 2008. 23 с.
41. Белявская О. Я. Конституционное право человека и гражданина на судебную защиту: понятие, проблемы реализации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2007. 23 с.
42. Беляев В. П. Соотношение процессуального и материального права при осуществлении юридической деятельности. *Известия Юго-Западного гос. ун-та*. Серия: История и право. 2014. № 2. С. 8-12.
43. Бичкова С. С., Чурпіта Г. В. Зловживання цивільними процесуальними правами. *Криміналістичний вісник*. 2015. № 2. С. 12-18.

44. Богатова Е. Б. Философское осмысления феномена «документ». *Исторические, философские, политические и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики*. 2011. № 7-2. С. 32-36.

45. Болдырев С. Н. Фикция как юридино-технический прием. *Вестник Северо-Осетинского государственного университета им. К. Л. Хетагурова*. Общественные науки. 2011. № 4. С. 124-128.

46. Болонин С. Ю. Роль и значение юридической квалификации в правоприменительной деятельности. *Ученые записки Казанского университета*. Серия: Гуманитарные науки. 2009. Т. 151. № 4. С. 7-12.

47. Болтуев С. Ш. Еще раз о юридических фактах в гражданских процессуальных отношениях. *Вестник Таджикского государственного университета права, бизнеса и политики*. Серия общественных наук. 2016. Т. 67. № 2. С. 69-75.

48. Бондарь А. Н. Конституционный принцип состязательности и равноправия сторон: особенности его реализации в гражданском судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2006. 206 с.

49. Боннер А. Т. Научно-технический прогресс и перспективы развития процессуального законодательства и судебной практики. *Шестой Пермский конгресс ученых-юристов: избранные материалы / отв. ред. В. Г. Голубцов, О. А. Кузнецова*. Пермь, 2016. С. 288-295.

50. Боннер А. Т. Проблема установления истины в гражданском процессе: монография. Санкт-Петербург: Юридическая книга, 2009. 832 с.

51. Бонтлаб В. В. Принципи цивільного процесуального права у новітніх умовах сьогодення: науково-правовий аспект. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2014. № 2 (10). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14bvvnpra.pdf> (дата звернення: 04.02.2017 р.).

52. Борисова Л. Н. Общая теория процессуальных норм права: дис. ... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2004. 169 с.

53. Боруленков Ю. П. Теоретические основы познания в процессуальной юридической деятельности: автореф. дис. ... канд. юрид. Москва, 2004. 26 с.

54. Боруленков Ю. П. Юридический факт как образ обстоятельства реальной действительности. *Бизнес в законе. Экономико-юридический журнал*. 2013. № 1. С. 122-126.

55. Бочаров Д. О. Доказування у правозастосовній діяльності: загальнотеоретичні питання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2007. 20 с.

-
56. Братель О. Процесуальні юридичні факти в контексті неправомірних дій (бездіяльності) учасників цивільних процесуальних правовідносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 7. С. 4-14.
57. Братель А. Составляющие элементы понятия «процессуальный юридический факт». *LEGEA ŞI VIATA*. Decembrie 2016. С. 19-24.
58. Братель О. Г. Юридичні факти-події як складова цивільних процесуальних юридичних фактів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія Юридичні науки. 2015. Вип. 4. Т. 1. С. 93-97.
59. Буряк Л. С. Правова природа висновку експерта як засобу доказування в цивільному процесі. *Криміналістичний вісник*. 2014. № 1. С. 75-80.
60. Бутнев В. В., Тарусина Н. Н. Актуальные проблемы гражданского процессуального права: учеб. пособие. Ярославль: ЯрГУ, 2012. 160 с.
61. Бутнева М. Ю. Роль и место обязанности по доказыванию в механизме судебной защиты субъективных прав и охраняемых законом интересов: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2012. 29 с.
62. Бухарова Н. Е., Писарев Е. В. Характер истины в юридическом процессе. *Вектор науки ТГУ*. 2013. № 2 (24). С. 251-253.
63. Васильев С. В. Цивільний процес: навч. посібник. Харків: Одісей, 2008. 480 с.
64. Васильева С. А. Проблема злоупотребления материальными и процессуальными правами: понятие и признаки злоупотребления правом. *Економіка та право*. 2013. № 2. С. 52-57.
65. Васильева-Шаламова Ж. В. Судова експертиза в цивільному процесі: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Київ, 2009. 19 с.
66. Васильченко О. П. Правові імунітети як винятки реалізації принципу рівності прав та свобод людини та громадянина в Україні. *Наше право*. 2014. № 7. С. 58-64.
67. Ведерников А. Н. Конституционное право личности на судебную защиту в Российской Федерации и проблемы его реализации: автореф. ... дис. д-ра юрид. наук. Москва, 2012. 53 с.
68. Веливис С., Вишинскис В. Генезис понятия права на судебную защиту в доктрине гражданского процессуального права. *Lex Rissica*. 2006. Т. LXV. № 4. С. 701-713.
69. Веренич В. Г. Визуальная семиотика в системе теории юридического доказывания. *Проблемы методологии и философии права*: сборник статей участников III Международного круглого стола. Самара: Самарская гуманитарная академия, 2016. С. 127-139.

-
70. Викут М. А., Зайцев И. М. Гражданский процесс России: учебник. Москва: Юристъ, 2001. 384 с.
71. Власов А. А. Гражданское процессуальное право: учебник. Москва: ТК Велби, 2003. 432 с.
72. Волинка К. Г. Теорія держави і права: навч. посіб. Київ: МАУП, 2003. 240 с.
73. Волосенко С. О. Принципи змагальності та об'єктивної істини у цивільному процесі України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2010. 19 с.
74. Волчихина Л. А. Роль процессуальной формы в установлении судебной истины в гражданском судопроизводстве. *Вестник Тамбовского университета*. Серия: Гуманитарные науки. 2013. № 11 (127). С. 397-404.
75. Вошленко Н. Н. Механизм формирования представлений о юридической справедливости. *Вестник Волгоградского государственного университета*. Серия 5: Юриспруденция. 2012. № 2. С. 7-17.
76. Ворожбит С. П. Электронные средства доказывания в гражданском и арбитражном процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2011. 25 с.
77. Воронов А. Ф. Принципы гражданского процесса: прошлое, настоящее, будущее: монография. Москва: Городец, 2009. 496 с.
78. Воронов А. Ф. Развитие принципов гражданского процесса. *Юридическая безопасность человека в России. Угрозы и вызовы в сфере юриспруденции*: сборник науч. тр. / науч. ред. А. А. Тер-Акопов. Москва: МНЭПУ, 2001. С. 121-128.
79. Гавінська О. А. Підгалузі права в системі права сучасної України: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2017. 200 с.
80. Гаврицкий А. В. Судейское познание: теоретико-правовые аспекты: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2007. 28 с.
81. Галушко А. Ф. Влияние внутреннего убеждения судей на оценку доказательств. *Вестник Омского университета*. Серия Право. 2011. № 3 (28). С. 146-148.
82. Гарієвська М. Б. Дискреційні повноваження суду при розгляді цивільних справ у суді першої інстанції: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 262 с.
83. Гасяк О. С. Формальна логіка. Розв'язкові процедури, алгоритми, словник базових термінів і понять: навч. посібник. Вид. 2-ге, переробл. та доповн. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2014. 544 с.
84. Герасіна Л. М., Погрібна В. Л. Методологічні аспекти аналізу фахової правосвідомості юриста. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 4. С. 171-174.

---

85. Гетманцев М. О. Речові докази в цивільному процесі: авто-реф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2014. 20 с.

86. Головков В. Л., Воронцов И. Е. Роль бремени доказывания юридически значимых доказательств в современном гражданском процессе. *Политические, экономические и социокультурные аспекты регионального управления на европейском севере*: материалы итоговой Всеросс. научн.-практ. конференции (г. Сыктывкар, 23–24 октября 2014 г.). Сыктывкар: ГОУ ВО КРАГСиУ, 2014. С. 197-202.

87. Голубева Н. Ю. Поняття та система принципів цивільного процесуального права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 53. С. 103-114.

88. Горбачик О. А. Стандарт метаданих для файлів в Інтернеті як альтернатива організації комп'ютерних архівів. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2012. Вип. 17. С. 97-106.

89. Горбова Н. А. Правова культура особистості: до постановки питання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 14. Том 1. С. 26.

90. Гордеев В. В. Правова природа юридичного факту. Держава і право: збірник наук. праць. *Юридичні і політичні науки*. Вип. 51. Київ: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2011. С. 732-737.

91. Горова О., Кривичький Ю. Функції спеціалізованих норм права: поняття та види. *Юридична Україна*. 2010. № 7 (91). С. 15-20.

92. Городовенко В. Деякі питання нормативного закріплення принципів права. *Юридична Україна*. 2012. № 6 (114). С. 11-18.

93. Городовенко В. Принцип рівності громадян перед законом і судом. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1. С. 178-186.

94. Горячев А. П., Носов И. П. Ценностно-духовное содержание правосознания. *Известия Волгоградского государственного педагогического университета*. 2007. № 3. С. 9-13.

95. Грабовська О. Взаємозв'язок доказування, встановлення фактів та обставин у цивільному процесі з пізнанням. *Visegrad Journal of Human Rights*. 2016. № 2/2. С. 35-40.

96. Грабовська О. Змагальна модель цивільного судочинства: поняття та юридична природа. *Вісник Київського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. № 90. С. 54-58.

97. Грабовська О. Місце і значення фактів матеріально-правового характеру в складі фактів предмета доказування в цивільному процесі. *JURNALUL JURIDIC NATIONAL: TEORIE ȘI PRACTICA*. August 2015. С. 58-62.

98. Грабовська О. Факти процесуально-правового характеру у складі фактів предмета доказування в цивільному процесі. *JUR-*

NALUL JURIDIC NATIONAL: TEORIE ŞI PRACTICĂ. Octombrie 2015. С. 41-45.

99. Гражданский процесс: учебник / отв. ред. В. В. Ярков. 5 изд., перераб. и доп. Москва: Волтерс Клувер, 2004. 720 с.

100. Гражданский процесс: учебник / под ред. М. А. Видука. Москва: Юристъ, 2005. 480 с.

101. Гражданский процесс: учеб. для вузов / под ред. М. К. Треушникова. 2-е изд., перераб. и доп. Москва: Городец, 2007. 783 с.

102. Гражданское процессуальное право: учебник / С. А. Алехина, В. В. Блажеев и др.; под ред. М. С. Шакарян. Москва: ТК Велби, Проспект, 2004. 584 с.

103. Гражданское процессуальное право России: учебник / О. В. Исаенкова, А. А. Демичев; под ред. О. В. Исаенковой. Москва: Норма, 2009. 448 с.

104. Грель Я. В. Злоупотребления сторон процессуальными правами в гражданском и арбитражном процессе: дис. ... канд. юрид. наук. Новосибирск, 2006. 207 с.

105. Грень Н. М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом примусової медіації: теоретико-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2016. 250 с.

106. Грешнова Н. А. Принцип состязательности в российском праве: теоретико-правовой анализ. *Вестник Волгоградской академии МВД России*. 2013. № 3 (26). С. 13-17.

107. Гринчук О. С. Актуальные вопросы теории рисков в гражданском праве. *Вестник Нижегородской академии МВД России*. 2014. № 2 (26). С. 205-209.

108. Грошевий Ю. М. Професійна правосвідомість судді та правоздатність рішень суду: кримінально-процесуальний аспект. *Університетські наукові записки*. 2005. № 4. С. 248-255.

109. Груздев В. В. Правовое состояние личности как субстанциональное и функциональное правовое явление. *Вестник Костромского государственного университета им. Н. А. Некрасова*. 2015. Т. 21. № 2. С. 167-172.

110. Гусаров К. В. Проблемы гражданской процессуальной правосубъектности: дис. ... канд. юрид. наук. Харьков, 2000. 201 с.

111. Гусаров К. В. Функціональні повноваження суду в стадії розгляду цивільної справи та проблема заочного рішення. *Українське право*. 2004. №1 (17). С. 136-143.

112. Гусяков В. Ю. Процесс доказывания в гражданском и арбитражном процессе: философский аспект. *Юридический аналитический журнал*. 2005. № 3-4 (15-16). С. 76-84.

-
113. Давтян А. Г. Гражданское процессуальное право Германии: монография. Москва: Городец, 2000. 320 с.
114. Дайнеко М. М. Окончание производства по делу арбитражными судами без вынесения решения по существу: историко-правовой анализ. *Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки*. Вып. 3. Ч. II. Юридические науки. Тула: Изд-во ТулГУ, 2014. С. 129-135.
115. Демичев А. А., Исаенкова О. В. Принципы гражданского процессуального права современной России. *Jurisprudencija*. 2008. № 2 (104). С. 55–63.
116. Дем'янова О. В. Окремі аспекти застосування категорії «правовідношення» у сфері цивільного процесу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Вип. 5 (14). С. 20-24.
117. Деркач Т. В. Частное и публичное право как парные юридические категории: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2011. 22 с.
118. Джиоева Л. Г. Роль суда в состязательном процессе по гражданским делам. *Вестник Северо-Осетинского государственного университета им. К. Л. Хетагурова. Общественные науки*. 2012. № 2. С. 204-209.
119. Діденко Л. В. До питання про поняття цивільно-процесуальних правовідносин. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 38. С. 309-312.
120. Діденко Л. В. Особливості змісту цивільних процесуальних правовідносин. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 3. С. 49-51.
121. Докучаев И. И., Мерецкий Н. Е. Аксиологические и гносеологические аспекты теории доказательства в системе права: монография. Владивосток: Дальнаука, 2015. С 360 с.
122. Докучаева Т. В. Истина в гражданском процессе. *Lex Russica*. 2005. Т. LXIV. № 4. С. 719-734.
123. Дорошенко О. Ф. Судова експертиза у цивільних справах щодо об'єктів інтелектуальної власності: монографія. Київ: Лазурит-Поліграф, 2008. 206 с.
124. Дос Рэис Э. Д. С. А. Истина и право: проблема справедливости в судебном решении. *Инновации и инвестиции*. 2013. № 7. С. 190-194.
125. Дружинкин Е. С., Куликова О. А., Павлушина А. А. Электронный документ: понятие, сущность и признаки. *Вестник Самарского государственного экономического университета*. 2012. № 7 (93). С. 55-60.

-
126. Дузінкевич Т. І. Повноваження суду першої інстанції цивільної юрисдикції: дис. ... канд. юрид. наук. Івано-Франківськ, 2015. 279 с.
127. Егорова О. А. К вопросу о роли логических средств и методов в юридическом познании и деятельности. *Вестник Южно-Уральского госуд. ун-та*. Серия: Право. 2013. Т. 13. № 4. С. 6-12.
128. Експертизи у судочинстві України. Судова практика. Роз'яснення / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, І. В. Гори. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2015. № 5-6. 506 с.
129. Елисеєв Н. Г. Основные понятия доказательственного права. *Законы России: опыт, анализ, практика*. 2007. № 1. С. 4-12.
130. Еникеев М. И. Общая и юридическая психология. Краткий курс: учебник для вузов. Санкт-Петербург: Питер, 2005. 320 с.
131. Ершова Н. В. Проверка достоверности заявления о фальсификации доказательств в гражданском судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2014. 206 с.
132. Єфімов О. М. Цивільні процесуальні правовідносини та передумови їх виникнення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 32. Том 2. С. 32-35.
133. Жижина М. В. Методологические основы использования специальных знаний в гражданском и арбитражном процессе. *Теория и практика судебной экспертизы*. 2014. № 3 (35). С. 10-18.
134. Жилин Г. А. Правосудие по гражданским делам: актуальные вопросы: монография. Москва: Проспект, 2010. 576 с.
135. Завгородня А. О. Встановлення істини у цивільному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 18 с.
136. Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. вищих навч. закл. / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
137. Захаров А. Л. Межотраслевые принципы права: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Казань, 2003. 31 с.
138. Захарова О. С. Виникнення, розвиток та ускладнення цивільних процесуальних правовідносин. *Правові відносини: проблеми теорії та практики: матеріали IV між нар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15 листопада 2013 р.)* / за заг. ред. В. П. Нагребельного, Н. М. Пархоменко, М. М. Шумила. Київ: Ніка-центр, 2013. С. 89-92.
139. Захарова О. С. Суб'єктний склад цивільних процесуальних правовідносин. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. Число 3. С. 21-26.
140. Захарова О. С. Цивільні процесуальні правовідносини в системі правових відносин в Україні. *Вісник Академії адвокатури України*. 2015. Том 12. Число 2 (33). С. 34-40.

-
141. Захарцев С. И. *Право и истина. Мир политики и социологии*. 2012. № 9. С. 146-152.
142. Звягинцева Л. М., Плехина М. А., Решетникова И. В. Доказывание в судебной практике по гражданским делам: учебн.-практ. пособие. Москва: Норма, 2000. 288 с.
143. Зеленьяк А. С. Використання речових доказів під час розгляду та вирішення цивільних справ: дис. ... канд. юрид. наук. Ужгород, 2014. 238 с.
144. Зеленьяк Е. С. Владна, рекомендаційна та допоміжна оцінка доказів у цивільному процесі. *Адвокат*. 2013. № 1. С. 41-44.
145. Зеров К. О. Фіксація змісту веб-сторінки в мережі Інтернет як елемент здійснення права на захист авторських прав на твори, розміщені в мережі Інтернет. *Адвокат*. 2015. № 2. С. 17-22.
146. Злобина О. В. Процессуальные принципы: теоретико-правовые проблемы определения и содержания. *Бизнес в законе*. 2009. № 3. С. 41-44.
147. Ивин А. А. Логика: учеб. пособие для студентов вузов. Москва: Оникс, Мир и образование, 2008. 336 с.
148. Исаенкова О. В. Место искового производства в системе видов гражданского судопроизводства. *Юридический аналитический журнал*. 2005. № 3-4 (15-16). С. 59-69.
149. Исаенкова О. В. Проблемы исполнительного права в гражданской юрисдикции: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Саратов, 2003. 46 с.
150. Иваненко О., Тимошенко А. Особливості доказової інформації в аудіо- та відеозаписах, процесуальних правил їх дослідження та демонстрації. *Юридичний вісник*. 2014. № 4. С. 360-364.
151. Каламайко А. Ю. Електронні засоби доказування в цивільному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 242 с.
152. Каргин К. В. Основания разграничения юридической аргументации и юридического доказывания. *Вестник Нижегородской академии МВД России*. 2013. № 24. С. 15-19.
153. Кармаза О., Куперець Д. Експерт із питань права в судовому процесі: новели законодавства України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 10. С. 32-36.
154. Кащеев Л. Б., Коваленко С. В. Информатика. Основы компьютерной графики: навчальний посібник. Харків: Ранок, 2011. 160 с.
155. Кикоть Г. В. Юридичні факти в системі правовідносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 19 с.
156. Кириллов В. И., Старченко А. А. Логика: учебник для юридических вузов / под ред. В. И. Кириллова. Изд. 6-е, перераб. и доп. Москва: Велби, Проспект, 2008. 240 с.

-
157. Киримова Е. А. Правовой институт: теоретико-правовое исследование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 1998. 23 с.
158. Кімчинська С. В. Норма цивільного процесуального законодавства як елемент механізму цивільного процесуального регулювання. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки*. 2015. Вип. 2. Т. 1. С. 123-126.
159. Кімчинська С. В. Юридичні факти як елемент механізму цивільного процесуального регулювання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 14. Т. 2. С. 26-28.
160. Кіреева Н. О., Скорич О. О. Співвідношення висновків, що надаються експертом, спеціалістом, органами державної влади та місцевого самоврядування у цивільному процесі України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 37 (2). С. 10-15.
161. Коваленко А. Г. Институт доказывания в гражданском и арбитражном судопроизводстве. Москва: Норма, 2002. 208 с.
162. Коваль О. А. Класифікація юридичних фактів: наукова фікція і реальність. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. Вип. 45. С. 158-161.
163. Ковальська В. В. Місце і роль професійної правосвідомості в різних видах юридичної діяльності. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2013. № 4. С. 15-20.
164. Ковальська В. С. Юридичні факти-стани у сімейному праві: питання правової природи. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 162-168.
165. Козенко Ю. О. Правова свідомість людини як аксіологічна сутність її поведінки. *Наукові записки інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 2. С. 8-12.
166. Козловський А. Логіко-гносеологічні засади правової норми. *Вісник Академії правових наук України*. 2000. № 4 (19). С. 98–109.
167. Колісник О. В. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2008. 224 с.
168. Колобкова Л. В. Процессуальные нормы в российском праве: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2007. 24 с.
169. Колодій А. Принципы права: генезис, понятие, классификация, место и роль в правовой системе Украины. *Право України*. 2013. № 1. С. 68-79.
170. Комментарий к Гражданскому процессуальному кодексу Республики Казахстан / под общ. ред. Мами К. А. Астана, 2008. 572 с.

-
171. Конверський А. Є. Логіка: підручник для студентів юридичних факультетів. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296 с.
172. Коновалова В. О., Шепітько В. Ю. Юридична психологія: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: Право, 2008. 240 с.
173. Короєд С. О. Судові помилки як перешкода ефективності цивільного судочинства. *Право і суспільство*. 2013. № 6-2. С. 84-87.
174. Короткий С. А. Аудио- и видеозаписи как средства доказывания в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2010. 26 с.
175. Короткий С. А. Соотношение аудио- и видеозаписей с письменными доказательствами в гражданском процессе. *Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Философия. Социология. Право*. 2009. № 9. С. 132-138.
176. Корх О. М., Кулик Г. Ю. Феномен ризику як об'єкт осмислення в теорії державного управління. *Вісник Академії митної служби України. Серія: Державне управління*. 2011. № 1. С. 18-24.
177. Коршунов Н. М., Лабыгин А. Н., Мареев Ю. Л. Гражданский процесс: учебник / под ред. Н. М. Коршунова. Москва: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2012. 431 с.
178. Коструба А. Норми права і правоприпиняючі юридичні факти в механізмі правового регулювання. *Право України*. 2011. № 3. С. 202-207.
179. Коструба А. В. Поняття юридичних фактів та їх ознаки в цивільному праві України. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 168-172.
180. Косых А. А. Убеждение в механизме правоприменительной практики. *Вестник Воронежского института ФСИИ России*. 2015. № 2. С. 65-67.
181. Кот О. О. Проблеми здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2017. 36 с.
182. Котельников М. Г. Юридическая природа права на судебную защиту. *Вестник Самарского госуд. экон. ун-та*. 2014. № 10 (120). С. 101-106.
183. Кройтор В. А. Принцип обов'язковості судових рішень у цивільному судочинстві: актуальність та нормативний зміст. *Право і безпека*. 2008. Т. 7, № 2. С. 149-154.
184. Крючков Р. А. Риск в праве: генезис, понятие и управление: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нижний Новгород, 2011. 27 с.
185. Кудрявцева А. В. Понимание истины в процессуальных отраслях права как выражение гносеологических моделей познания.

Вестник Оренбургского государственного университета. 2006. № 3. С. 102-105.

186. Кузін Г. Обов'язок добросовісного здійснення прав у цивільному процесі. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2012. Випуск 56. С. 255-259.

187. Кузнець О. М. Суб'єкти зловживання правами у цивільному та виконавчому процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 20 с.

188. Кузьмин С. С. Процессуально-правовое понятие и значение электронного документа. *Вестник ВГУ. Серия Право*. 2007. № 1. С. 99-112.

189. Куренда Л. Дослідження сутності професійної правосвідомості юриста. *Історико-правовий часопис*. 2014. № 1 (3). С. 26-29.

190. Курило М. П. Єдність цивілістичного процесу: проблеми теорії і практики: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2014. 35 с.

191. Курило М. П. Цивільне процесуальне право України та уніфікація на його основі інших процесуальних галузей права: теорія і практика: монографія. Суми: Сумський національний аграрний університет, 2014. 401 с.

192. Курило М. П. Щодо визначення об'єкта правовідносин у різних галузях процесуального права. *Форум права*. 2013. № 2. С. 266-271.

193. Курило М. П. Щодо уніфікації підстав порушень норм процесуального права. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 99-102.

194. Курохтин Ю. А. Конституционно-правовое регулирование и реализация принципа состязательности судопроизводства в Российской Федерации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2007. 27 с.

195. Курочкин С. А. Об эффективности норм гражданского процессуального права. *Журнал российского права*. 2012. № 4 (184). С. 24-32.

196. Курс цивільного процесу: підручник / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 1352 с.

197. Кухарев О. Є. Застосування правових презумпцій у механізмі правового регулювання спадкових відносин. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 1 (88). С. 140-151.

198. Кучер Т. М. Докази та доказування: співвідношення понять. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 3 (7). С. 83-93.

199. Кучер Т. М. Допустимість доказів в аспекті виконання завдань цивільного судочинства. *Університетські наукові записки*. 2012. № 4. С. 140-144.

-
200. Кучер Т. М. Право на судовий захист в порядку цивільного судочинства України: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Київ, 2009. 19 с.
201. Кучер Т. М. Правова природа письмових доказів у цивільному процесі України. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 171-174.
202. Кучер Т. М. Роль істини у процесі доказування: теоретико-правовий погляд. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3 (43). С. 92-96.
203. Кучер Т. М. Співвідношення висновків експерта та спеціаліста як засобів доказування в цивільному процесі: питання теорії та практики. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2012. № 2 (10). С. 31-40.
204. Кучер Т. М. Теорія доведення у цивільно-судовому процесі: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2016. 510 с.
205. Кучук А. М., Перепьолкін С. М. Принципи права як категорія внутрішньодержавного й міжнародного права. *Право і суспільство*. 2015. № 3, ч. 3. С. 22-26.
206. Лаврусь С. Ю. Реализация принципов права в юридической практике: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Казань, 2005. 30 с.
207. Лазько О. М. Перспективи розвитку електронних (технічних) засобів доказування в цивільному процесі України. *Європейські перспективи*. 2015. № 1. С. 125-129.
208. Лазько О. М. Речові докази у цивільному процесі України: питання теорії і практики. *Наше право*. 2015. № 1. С. 121-126.
209. Лежнева Т. М. Поняття та елементи принципу змагальності в цивільному процесі. *Науковий вісник Дніпропетровського університету внутр. справ*. 2013. № 2. С. 126-136.
210. Лельчицкий К. И. Проблемы оценки доказательств в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2008. 23 с.
211. Лельчицкий К. И. Стадии оценки доказательств при рассмотрении гражданских дел. *Современное право*. 2007. № 10. С. 33-36.
212. Лемак О. В. Право на судовий захист: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2014. 20 с.
213. Лук'янова Г. Ю. Правове пізнання як основа праворозуміння. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 18. Том 1. С. 7-10.
214. Лукьянова Е. Г. Теория процессуального права. Москва: Норма, 2003. 240 с.
215. Лунін С. Реалізація конституційної засади змагальності сторін на різних стадіях судового процесу. *Юридична Україна*. 2010. № 7. С. 102-108.

-
216. Луспенник Д. Д. Зловживання процесуальними правами: законодавча регламентація, способи виявлення та шляхи протидії. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2015. № 6. С. 150-171.
217. Луспенник Д. Д. Судопроизводство по делам о защите чести, достоинства и деловой репутации (опровержение недостоверной информации). Харьков: Харьков юридический, 2005. 320 с.
218. Луцович В. Понятие и сущность письменных доказательств гражданского процесса. *LEGEA ŞI VIATA*. Decembrie 2014. С. 72-77.
219. Ляхова А. И. Принципы процессуального права: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Белгород, 2011. 22 с.
220. Ляшенко Р. Д. Загальна характеристика та властивості прерюдиції як засобу судової аргументації. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 3. С. 22-25.
221. Ляшенко Р. Д. Правова аргументація у сфері правотворчості. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия Юридические науки*. Том 25 (64). 2012. № 2. С. 74-79.
222. Ляшенко Р. Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2011. 234 с.
223. Ляшенко Р. Д. Природа правової аргументації. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 4 (1). С. 21-25.
224. Ляшков С. В. Судебная практика как средство доказывания в гражданском и арбитражном процессах России. *Право и политика*. 2012. № 4 (148). С. 696-704.
225. Маевський О. В., Васько С. М., Борисюк О. Б. Комп'ютерна графіка та дизайн: навчальний посібник. Житомир: Житомирський національний агроєкологічний університет, 2017. 192 с.
226. Макеева О. М. Правова культура як чинник розвитку правової системи. *Повітряне і космічне право*. 2016. Том 4, № 41. С. 48-53.
227. Максимов Г. Б. Понятие правовой оценки и ее роль в правовом регулировании. *Пробелы в российском законодательстве*. 2013. № 1. С. 72-75.
228. Малыхин Д. В. Гражданская процессуальная норма: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2005. 26 с.
229. Мамницький В. Ю. Поняття та зміст принципу змагальності у цивільному судочинстві. *Форум права*. 2014. № 3. С. 201-206.
230. Мамницький В. Ю. Принцип змагальності і моделі цивільного судочинства в контексті судово-правової реформи. *Форум права*. 2017. № 4. С. 130-140.
231. Марков П. А. Заявление о фальсификации доказательств — процессуальное оформление. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2008. № 550. С. 179-185.

---

232. Марчак В. Я. Поняття та юридико-психологічні особливості формування внутрішнього переконання судді. *Європейські перспективи*. 2013. № 5. С. 83-88.

233. Матійко М. В. Місце юридичних фактів у реалізації інформаційної функції цивільного права. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 56. С. 252-257.

234. Мачин А. О. О сущности предмета доказывания в юрисдикционном юридическом процессе. *Вестник ТИСБИ*. 2012. № 4. С. 222-227.

235. Медведев И. Г. Письменные доказательства в гражданском процессе России и Франции: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Екатеринбург, 2003. 22 с.

236. Медведев И. Г. Письменные доказательства в частном праве России и Франции: монография. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 407 с.

237. Медведев И. Р. Объяснение сторон и третьих лиц как доказательство в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2008. 30 с.

238. Медведев Ю. В. Некоторые аспекты гражданских процессуальных правоотношений. *Вестник ВЭГУ*. 2016. № 3 (83). С. 73-82.

239. Мельник А. С. Поняття та особливості джерел процесуального права. *Актуальні проблеми політики*. 2014. Вип. 51. С. 364-375.

240. Мельник О. Г. Поняття юридичних фактів як підстав виникнення, припинення та трансформації правових відносин у сфері реалізації судової влади. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 33. Т. 1. С. 32-35.

241. Мельник Я. Я. Цивільні процесуальні правовідносини правої безпеки в цивільному судочинстві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2016. Вип. 37. Том 2. С. 20-25.

242. Миронов В. И. Гражданский процесс: учебник. Москва: Эксмо, 2011. 592 с.

243. Митрофанова М. А. Электронные доказательства и принцип непосредственности в арбитражном процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2013. 28 с.

244. Міліціанов Р. В. Процесуальна активність суду як гарантія конституційної засади змагальності сторін. *Форум права*. 2014. № 3. С. 233-239.

245. Модліцький О. Політико-юридичні проблеми визначення змісту та елементів цивільно-процесуальних відносин. *Політичний менеджмент*. 2011. № 2. С. 69-76.

---

246. Молчанов В. В. Основы теории доказательств в гражданском процессуальном праве: учебн. пособие. Москва: Зерцало-М, 2012. 360 с.

247. Молчанов В. В. Развитие учения о свидетелях и свидетельских показаниях в гражданском процессе: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2009. 50 с.

248. Мохов А. А., Рыженков А. Я. Доказательства и доказывание в гражданском судопроизводстве России: учеб.-практ. пособие. Волгоград: Альянс, 2005. 80 с.

249. Музыка О., Фатыхова Е. Юридическая оценка: проблемы и противоречия. *Власть*. 2010. № 4. С. 129-132.

250. Мукасеева С. А. Принцип состязательности в юридической практике: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ярославль, 2006. 27 с.

251. Мурадян Э. М. Истина как проблема судебного права. Москва: Былина, 2002. 287 с.

252. Мусалов М. А. Некоторые особенности доказательств и доказывания в гражданском процессе. *European Research*: сборник статей победителей VIII международной научно-практической конференции (г. Пенза, 07 февраля 2017 г.). Пенза, 2017. С. 255-257.

253. Назаров И. Д. Значение юридического и процессуального факта для целей правосудия. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право*. 2015. № 1 (20). С. 109-113.

254. Нахова Е. А. К вопросу о принципах доказательственного права в гражданском судопроизводстве. *Вестник Саратовской государственной академии права*. 2010. № 6 (76). С. 134-136.

255. Нахова Е. А. Принцип свободной оценки доказательств в системе принципов доказательственного права в гражданском судопроизводстве. *Ленинградский юридический журнал*. 2015. № 1 (39). С. 85-92.

256. Нахова Е. А. Процессуальные новеллы доказательственного права в гражданском и арбитражном судопроизводстве. *Вестник Санкт-Петербургской юридической академии*. 2011. № 2 (10). С. 36-45.

257. Нахова Е. А. Роль презумпций и фикций в распределении обязанностей по доказыванию: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2004. 22 с.

258. Невестюк С. В. Механізм цивільного процесуального регулювання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 20 с.

259. Негодченко О. В., Блінова Г. О. Сучасні реалії правового забезпечення таємниці сповіді. *Право і суспільство*. 2015. № 6. С. 102-108.

260. Неклеса Ю. В. Поняття принципу змагальності цивільного процесуального права: проблеми визначення. *Актуальні проблеми цивільного права та процесу*: матер. міжнар. наук. конф., присвяче-

---

ної пам'яті Ю. С. Червоного (м. Одеса, 16 грудня 2011 р.) / Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2011. С. 97-101.

261. Ненашев М. М. Спор о праве и его место в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2011. 22 с.

262. Нечаева С. В. Обеспечение конституционного права на судебную защиту в контексте разграничения подведомственности дел между судами общей и арбитражной юрисдикции: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Москва, 2011. 22 с.

263. Нечипорук С. В. До питання про сутність і значення принципів змагальності та рівноправності сторін. *Держава і право*. 2010. № 47. С. 365-372.

264. Нижний А. В. Спир про право у цивільному процесуальному законодавстві та судовій практиці. *Вісник Верховного Суду України*. 2015. № 3 (175). С. 26-34.

265. Низовцев В. В., Реброва Н. М. Доказывание и доказательства в гражданском и арбитражном процессах: учеб. пособие. Новочеркасск: ЮРГТУ (НПИ), 2009. 88 с.

266. Николина К. Належна юридична процедура: теоретичні аспекти визначення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. № 94. С. 44-46.

267. Николина К. В. Особливості процедурних засад правозастосовної діяльності. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 67-70.

268. Новицкий В. А. К вопросу о теории доказательственного права. *Юрислингвистика-7: Язык как феномен правовой коммуникации / под ред. Н. Д. Голева*. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2005. С. 92-94.

269. Новицкий В. А. Механизм процессуального доказывания. *Вестник Ставропольского государственного университета*. 2002. № 30. С. 183-188.

270. Новицкий В. А. Средства судебного доказывания: новый подход. *Проблемы реализации норм, регулирующих доказывание и доказательства в гражданском, арбитражном и административном судопроизводстве: сборник статей по материалам Международной научно-практической конференции (г. Санкт-Петербург, 16 октября 2015 г.)*. Санкт-Петербург, 2015. С. 245-252.

271. Новицкий В. А. Теория российского процессуального доказывания и правоприменения: монография. Ставрополь: Изд-во СГУ, 2002. 584 с.

272. Новицкий В. А., Новицкая Л. Ю. Роль суда в состязательном доказывании. *Актуальные проблемы науки и практики*. 2017. № 1 (006). С. 35-39.

273. Новиченко А. А. Юридическая оценка и особенности ее проявления в различных сферах правовой деятельности: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2006. 28 с.

274. Новіков В. В. Теоретико-правові аспекти ризиків у праві. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. № 13. Т. 1. С. 36-39.

275. Новікова Н. А. Показання свідків у цивільному процесі: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 245 с.

276. Нохрин Д. Г. Государственное принуждение в гражданском судопроизводстве: монография. Москва: Волтерс Клувер, 2009. 256 с.

277. Нуриева Э. М. Сущность гражданско-правовых норм и их взаимосвязь с процессуальными нормами. *Вестник Восточной экономико-юридической гуманитарной академии*. 2013. № 4 (66). С. 191-194.

278. Нурмашев У., Нурмашева М. Гражданское процессуальное право Республики Казахстан. Краткий курс: учебное пособие. Алматы: NURPRESS, 2012. 476 с.

279. Олегов М. Д. Истина в гражданском процессе: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1999. 184 с.

280. Олійник А. Запобігання зловживанню цивільними процесуальними правами: питання теорії та практики. *Юридична Україна*. 2013. № 7. С. 83-91.

281. Осокина Г. Л. Гражданский процесс. Общая часть: учебник. 3-е изд., перераб. Москва: Норма, ИНФРА-М, 2013. 704 с.

282. Осокина Г. Л. Некоторые вопросы доказательственного права (дискуссионные аспекты). *Вестник Томского государственного университета. Право*. 2011. № 2. С. 80-84.

283. Панченко Н. Н. Когнитивные категории «истинность» и «достоверность»: общее и различное. *Знание. Понимание. Умение*. 2009. № 1. С. 132-136.

284. Папкова О. А. Усмотрение суда. Москва: Статут, 2005. 413 с.

285. Паскар А. Л. Система цивільних процесуальних правовідносин. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2011. Вип. 578. С. 83-88.

286. Паскар А. Л. Цивільні процесуальні правовідносини: структурно-функціональний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 21 с.

287. Петренко В. С. Зловживання процесуальними правами у цивільному судочинстві. *Молодий учений*. 2016. № 6 (33) С. 265-269.

288. Петрик В. В. Поняття та сутність підстав відводу в цивільному процесі. *Адвокат*. 2012. № 8. С. 38-41.

289. Пивоев В. М. Субъективная достоверность и ее критерии. *Ученые записки Петрозаводского государственного университе-*

та. Серія: *Общественные и гуманитарные науки*. 2008. № 4 (97). С. 72-78.

290. Підлубна О. В. Норма цивільного процесуального права: поняття, межі дії та реалізація в цивільному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2007. 24 с.

291. Підлубна О. В. Співвідношення норм цивільного процесуального права і цивільного процесуального правовідношення. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 2. С. 237-240.

292. Пічугін М. Ф., Канкін І. О., Воротніков В. В. Комп'ютерна графіка: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 346 с.

293. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків: Право, 2008. 240 с.

294. Полонка І. А. Розмежування правомірної та неправомірної поведінки: актуалізація проблеми. *Wschodnioeuropejskie Czasopismo Naukowe (East European Scientific Journal)*. *Nauki prawne*. 2016. # 6. С. 106-109.

295. Полонка І. А. Роль норми права як моделі поведінки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: *Право*. 2014. Вип. 27. Т. 1. С. 38-42.

296. Полянський Т. Природно-правові критерії оцінки дотримання заборони зловживання правом: їх зміст та взаємодія. *Юридична Україна*. 2013. № 8. С. 14-21.

297. Пошивайлова А. В. Философская категория «факт» и ее значение в теории доказательств в гражданском, арбитражном и уголовном процессах. *Вестник КРАУНЦ. Гуманитарные науки*. 2015. № 2 (26). С. 72-78.

298. Представляємо результати дослідження поведінки українського інтернет-користувача Google Connected Consumer Study 2017. URL: <https://ukraine.googleblog.com/2017/10/google-connected-consumer-study-2017.html> (дата звернення: 11.12.2017 р.).

299. Пригара Л. І., Ступник Я. В. Юридико-технічний аспект процесуальних актів. *Visegrad Journal of Human Rights*. 2014. № 2. С. 155-163.

300. Примак В. Д. Теоретичні проблеми відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності у цивільному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук. Київ, 2014. 475 с.

301. Пристінський І. О. Правове забезпечення таємниці сповіді в чинному законодавстві України та канонах Православної Церкви. *Адвокат*. 2011. № 9. С. 22-26.

302. Протасов В. Н. Основы общеправовой процессуальной теории. Москва: Юридическая литература, 1991. 143 с.
303. Проць О. Є До питання про функції правосвідомості. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 36-40.
304. Прошина И. А. Понятие «принцип права» глазами сторонников нормативистской теории. *Право и современные государства*. 2014. № 3. С. 35-41.
305. Пунько О. В. Функції правозастосовних актів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 2. С. 106-111.
306. Пьянов Н. А, Казанков Я. Н. О познании в правоприменительной деятельности. *Пролог*. 2014. № 2 (6). С. 5-11.
307. Радько Т. М. Правомерное поведение: основные научные подходы к понятию. *Вестник Академии права и управления*. 2012. № 28. С. 11-16.
308. Ратушна Б. П. Докази як основні інструменти судового пізнання. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 2. С. 165-168.
309. Ратушна Б. П. Суд як суб'єкт доказування у цивільному судочинстві України. *Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія: Юридична*. 2015. Вип. 1. С. 278-284.
310. Резинков П. М. Юридическая фикция: теоретико-правовой анализ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Волгоград, 2012. 37 с.
311. Решетникова И. В. Доказывание в гражданском процессе: учеб.-практ. пособие для магистров. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Юрайт, 2013. 527 с.
312. Решетникова И. В., Ярков В. В. Гражданский процесс. 7-е изд., перераб. Москва: Норма, ИНФРА-М, 2016. 304 с.
313. Резнікова В. В. Зловживання правом: поняття та ознаки. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1. С. 23-35.
314. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 18 квітня 2017 р. Справа № 212/2099/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66051264> (дата звернення: 18.12.2017 р.).
315. Рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 09 жовтня 2017 р. Справа № 346/5723/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69550614> (дата звернення: 15.12.2017 р.).
316. Рішення Апеляційного суду м. Києва від 12 липня 2017 р. Справа № 761/13156/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67773979> (дата звернення: 05.12.2017 р.).
317. Рішення Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області від 17 січня 2017 р. Справа № 495/3442/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64300589> (дата звернення: 23.12.2017 р.).

---

318. Рішення Болградського районного суду Одеської області від 14 березня 2017 р. Справа № 497/644/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/65393986> (дата звернення: 08.02.2018 р.).

319. Рішення Голосіївського районного суду м. Києва від 18 січня 2017 р. Справа № 752/14491/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/64221282> (дата звернення: 18.12.2017 р.).

320. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 28 жовтня 2015 р. Справа № 752/6029/14. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/53305781> (дата звернення: 23.12.2017 р.).

321. Рішення Дарницького районного суду м. Києва від 11 квітня 2017 р. Справа № 753/19286/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66067932> (дата звернення: 18.12.2017 р.).

322. Рішення Золочівського районного суду Львівської області від 03 жовтня 2017 р. Справа № 445/339/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69502014> (дата звернення: 05.12.2017 р.).

323. Рішення Кілійського районного суду Одеської області від 10 серпня 2017 р. Справа № 502/2844/15-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68413463> (дата звернення: 23.12.2017 р.).

324. Рішення Кіровського районного суду м. Дніпропетровська від 12 березня 2018 р. Справа № 203/313/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72684438> (дата звернення: 22.03.2018 р.).

325. Рішення Конституційного Суду України № 9-зп від 25.12.1997 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-97/para#n54> (дата звернення 09.11.2014 р.).

326. Рішення Малиновського районного суду м. Одеси від 10 липня 2017 р. Справа № 521/1461/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67754106> (дата звернення: 18.12.2017 р.).

327. Рішення Новокаховського міського суду Херсонської області від 05 жовтня 2017 р. Справа № 661/2010/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69360725> (дата звернення: 08.02.2018 р.).

328. Рішення Печерського районного суду м. Києва від 24 травня 2017 р. Справа № 757/43218/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/66859813> (дата звернення: 15.12.2017 р.).

329. Рішення Подільського районного суду м. Києва від 15 червня 2017 р. Справа № 758/376/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67370637> (дата звернення: 23.12.2017 р.).

330. Рішення Святошинського районного суду м. Києва від 14 вересня 2017 р. Справа № 759/13029/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68970942> (дата звернення: 15.12.2017 р.).

331. Рішення Сихівського районного суду м. Львова від 17 січня 2018 р. Справа № 464/3726/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71712703> (дата звернення: 23.03.2018 р.).

332. Рішення Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 07 вересня 2017 р. Справа № 243/4689/17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68731808> (дата звернення: 18.12.2017 р.).

333. Рішення Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 17 жовтня 2017 р. Справа № 2/243/3361/2017. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69612228> (дата звернення: 05.12.2017 р.).

334. Рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 01 серпня 2017 р. Справа № 760/2753/17-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/68318723> (дата звернення: 11.12.2017 р.).

335. Рішення Харківського районного суду Харківської області від 18 травня 2017 р. Справа № 635/5773/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67189394> (дата звернення: 23.12.2017 р.).

336. Рішення Шевченківського районного суду м. Києва від 03 жовтня 2017 р. Справа № 761/25715/15-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69412600> (дата звернення: 18.12.2017 р.).

337. Рогатинська Н. Особи, які не підлягають допиту як свідки. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4 (8). С. 86-89.

338. Рогач О. Я. Зловживання позивачем процесуальним правом при використанні правових механізмів, передбачених ст. 207 Цивільного процесуального кодексу України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 3-1. С. 148-150.

339. Рогач О. Я. Зловживання правом: теоретико-правове дослідження: монографія. Ужгород: Ліра, 2011. 368 с.

340. Рогач О. Я. Зловживання правом як результат розсуду в праві. *Форум права*. 2010. № 4. С. 760-765.

341. Рожкова М. А. Теории юридических фактов гражданского и процессуального права: понятия, классификации, основы взаимодействия: дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2010. 418 с.

342. Российская Е. Р., Галяшина Е. И. Настольная книга судьи: судебная экспертиза. Москва: Проспект, 2010. 464 с.

343. Руда Т. В. Докази і доказування в цивільному процесі України і США: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2012. 21 с.

344. Рыжов К. Б. Принцип свободной оценки доказательств и его реализация в гражданском процессе: монография. Москва: Инфотропик Медиа, 2012. 240 с.

345. Рыжов К. Б. Принцип свободной оценки доказательств и его реализация в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2011. 28 с.

346. Рябченко Ю. Ю. Цивільний процесуальний статус експерта з питань права: питання вдосконалення правового регулювання. Пра-

вова просвіта. 2017. № 11. URL: http://www.pravo.nayka.com.ua/pdf/11_2017/5.pdf (дата звернення 20.02.2018 р.).

347. Самусевич А. Г. Правосознание правоприменителя: структурно-функциональный анализ. *Вестник Иркутского государственного технического университета*. 2014. № 5 (88). С. 270-275.

348. Сахнова Т. В. Курс гражданского процесса: теоретические начала и основные институты. Москва: Волтерс Клувер, 2008. 696 с.

349. Свиридов Ю. К. Процесс доказывания в гражданском и арбитражном процессах: к постановке проблемы. *Общество: политика, экономика, право*. 2011. № 4. С. 122-127.

350. Свирин Ю. А. Принципы гражданского процессуального права в свете реформы процессуального законодательства России. *Ученые труды Российской академии адвокатуры и нотариата*. 2014. № 4 (35). С. 79-86.

351. Сердюк В. В. Право на судовий захист у контексті змагальності сторін. *Адвокат*. 2012. № 9 (144). С. 14-18.

352. Середнев В. А. Процесс возникновения доказательственной информации с точки зрения гносеологии и онтологии. *Альманах современной науки и образования*. 2010. № 4. С. 39-42.

353. Середницька І. А., Даниленко С. К. Цивільні процесуальні правовідносини: виникнення, зміна та припинення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 2. С. 64-66.

354. Сидоренко О. О. Правореалізаційна діяльність: значення процесуальних норм. *Право і безпека*. 2014. № 3 (54). С. 24-30.

355. Сидоренко О. О. Процесуальні норми як різновид правових норм. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава мудрого»*. Серія: *Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2012. № 1 (11). С. 210-215.

356. Силина Е. В., Колесникова М. М. Понятие и значение свидетельского иммунитета в гражданском процессе. *Вестник Санкт-Петербургской юридической академии*. 2017. № 2 (35). С. 60-64.

357. Синякова М. В. Письменные доказательства в гражданском и арбитражном процессах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2008. 32 с.

358. Сімутіна Я. В. Юридичні факти і динаміка трудових правовідносин. *Юридичний вісник*. 2015. № 3 (36). С. 109-113.

359. Скаун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. 2-ге видання. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2010. 520 с.

360. Скаун О. Ф. Юридична енциклопедія з теорії держави та права. *Історія та правознавство*. 2013. № 16-18 (332-334). С. 9-12.

361. Скуріхін Д. С. Визначення та розв'язок юридичної істини у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2014. № 5 (08). С. 99-102.

-
362. Словник української мови. В 11 т. Т. 2. / І. К. Білодід, А. А. Бурячок та інші. Київ: Наукова думка, 1971. 550 с.
363. Словник української мови. В 11 т. Т. 4./ І. К. Білодід, А. А. Бурячок та інші. Київ: Наукова думка, 1973. 840 с.
364. Словник української мови. В 11 т. 7 / І. К. Білодід, А. А. Бурячок та інші. Київ: Наукова думка, 1976. 724 с.
365. Смирнов Д. А. О понятии принципов права. *Общество и право*. 2012. № 4 (41). С. 29-37.
366. Солдатова Ю. М. Потенциал личности судьи: постановка проблемы и теоретические основы изучения. *Образование и наука*. 2010. № 4. С. 50-56.
367. Спасивов В. В. Некоторые вопросы законодательного закрепления понятия оценки доказательств в гражданском и арбитражном процессах. *Вестник Поволжской академии государственной службы*. 2009. № 4. С. 121-126.
368. Спасивов В. В. Оценка доказательств в гражданском и арбитражном процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2011. 22 с.
369. Стрелов И. М. Обязанности по доказыванию при рассмотрении и разрешении гражданских дел: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Санкт-Петербург, 2005. 19 с.
370. Сумарокова Л. Н. Логика судебного доказывания. *Логико-философские штудии*. 2011. № 9. С. 174-181.
371. Супрун Т. С. Висновок експерта у справах про встановлення та оспорювання батьківства. *Вісник ХНУВС*. 2016. № 2 (73). С. 161-169.
372. Суходубова І. В. Системні властивості законодавства та його співвідношення із системою права. *Економічна теорія та право*. 2015. № 1 (20). С. 268-279.
373. Сухонос В. В. Теорія держави і права: підручник. Суми: Університетська книга, 2014. 544 с.
374. Сырых В. М. История и методология юридической науки: учеб. Москва: Норма, Инфра-М, 2012. 464 с.
375. Таранова Т. С. Доказательственное право как элемент системы права. *Університетські наукові записки*. 2007. № 2 (22). С. 178-184.
376. Таранова Т. С. К вопросу о принципах доказывания в гражданском судопроизводстве (на примере республики Беларусь). *Університетські наукові записки*. 2006. № 3-4 (19-20). С. 139-148.
377. Таранова Т. С. Предмет доказывания в гражданском судопроизводстве. *Вісник БДУ. Серія 3. Історія. Економіка. Права*. 2006. № 2. С. 115-121.

-
378. Таранова Т. С. Проблемы унификации доказывания в гражданском и хозяйственном судопроизводстве: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Минск, 2012. 48 с.
379. Теремецький В. І. Окремі питання допустимості доказів у цивільному процесі України. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Право*. 2015. Вип. 1 (2). С. 128-135.
380. Терехова Л. А. Право на исправление судебной ошибки как компонент судебной защиты: автореф. ... дис. д-ра юрид. наук. Екатеринбург, 2008. 46 с.
381. Тертишніков В. І. Цивільний процесуальний кодекс України: наук.-практ.т. коментар. Харків: Вапнярчук Н. М., 2007. 576 с.
382. Тимченко Г. Основні поняття доказового права України: проблеми законодавчого закріплення. *Право України*. 2010. № 12. С. 220-227.
383. Тимченко Г. П. Принципи судочинства України: методологія дослідження. Правова держава: щоріч. наук. праць. Київ: Ін Юре, 2010. С. 306-317.
384. Тихиня В. Г. Гражданский процесс: учебник. 2-е изд., перераб. Минск: ТетраСистемс, 2013. 496 с.
385. Тишин Р. В. Юридическая конструкция права на судебную защиту. *Юридическая техника*. 2013. № 7 (ч. 2). С. 762-769.
386. Ткаля О. В. Правовий імунітет в Україні: загальнотеоретичне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010. 23 с.
387. Томина А. П. Принцип объективной истины в гражданском процессуальном праве (исторический аспект). *Вопросы российского и международного права*. 2012. № 2. С. 72-84.
388. Томина А. П. Принцип состязательности на стадиях проверки судебных постановлений в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2008. 25 с.
389. Треушников М. К. Судебные доказательства. Москва: Городец, 2004. 272 с.
390. Уварова О. О. Принципи права у правозастосуванні: загальнотеоретична характеристика: монографія. Харків: Друкарня МАД-РИД, 2012. 196 с.
391. Уварова О. О. Принципи права як загальнотеоретична категорія. *Юрист України*. 2011. № 4 (17). С. 5-10.
392. Уколова Т. Н., Шевченко А. А. Правила распределения обязанностей по доказыванию в гражданском процессе. *Вестник Волжского университета им. В. Н. Татищева*. 2010. № 74. С. 69-80.
393. Умецька Г. О. Предмет доказування в справах про визнання правочинів недійсними. *Форум права*. 2012. № 4. С. 950-958.

394. Уніфікація та диференціація загальних положень цивільного процесуального законодавства України: монографія / за заг. ред. В. І. Бобрика. Київ: НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2013. 192 с.
395. Фартушок Н. Б. Тягар доказування в цивільному судочинстві: порівняльно-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 188 с.
396. Феннич В. П. Доказові презумпції в цивільному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 19 с.
397. Фильченко И. Г. Процессуальные гарантии принятия обоснованного судебного решения в гражданском процессе: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Воронеж, 2010. 26 с.
398. Фильченко И. Г. Судебная истина и обоснованность решения суда по гражданскому делу. *Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право*. 2007. № 2. С. 66-77.
399. Філософія: Словник-довідник: навч. посібник / за ред. І. Ф. Надольного, І. П. Пилипенка, В. Г. Чернеця. 3-є вид., доп., випр. і перероб. Київ: НАКККіМ, 2011. 480 с.
400. Філософський енциклопедичний словник / голова редколегії В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 744 с.
401. Фокина М. А. Механизм доказывания по гражданским делам: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2011. 67 с.
402. Фокина М. А. Механизм доказывания по гражданским делам: дис. ... д-ра юрид. наук. Москва, 2011. 612 с.
403. Фурса С. Я., Цюра Т. В. Докази і доказування у цивільному процесі: наук.-практ. посібник. Київ: Видавець Фурса С. Я., КНТ. 2005. 256 с.
404. Халабуденко О. Частноправовые акты, факты и юридические конструкции. *Юридичні факти в системі правового регулювання: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 листопада 2015 р.)* / за заг. ред. Н. М. Пархоменко, М. М. Шумила, І. О. Ізарової. Київ: ВД Дакор, 2015. С. 529-534.
405. Ханик-Посполітак Р., Посполітак В. Судовий збір як юридичний факт в цивільному процесі. *Юридичні факти в системі правового регулювання: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 листопада 2015 р.)* / за заг. ред. Н. М. Пархоменко, М. М. Шумила, І. О. Ізарової. Київ: ВД Дакор, 2015. С. 535-538.
406. Харитонов О. Є. Деякі питання класифікації юридичних фактів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 42. С. 73-81.
407. Хатунцев Н. А., Лизоркин А. М. Метод доказывания изменности фотоизображений в рамках компьютерно-технической

експертизы. *Теория и практика судебной экспертизы*. 2014. № 3 (35). С. 69-73.

408. Хацук Ж. В. Влияние принципов состязательности и диспозитивности на законность судебных постановлений по гражданским делам. *Проблемы гражданского права и процесса*: сб. науч. статей. Гродно: Гродненский госуд. ун-т им. Янки Купалы, 2012. С. 371-386.

409. Хацук Ж. В. Использование электронных доказательств в судопроизводстве Республики Беларусь. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2015. № 2 (1). С. 28-37.

410. Хлебников А. Д. Конституционные принципы состязательности и равноправия сторон в судопроизводстве: особенности юридического содержания и реализации в Российской Федерации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Белгород, 2012. 22 с.

411. Цал-Цалко Ю. Ю. Відображення проблематики зловживання процесуальними правами. *Зловживання цивільними процесуальними правами: шляхи протидії*: матеріали круглого столу (м. Одеса, 27 листопада 2015 року). Одеса: Фенікс, 2015. С. 48-51.

412. Цал-Цалко Ю. Ю. Дискусійні аспекти щодо поняття доказування та суб'єктів доказування в цивільному процесі України. *Актуальні проблеми цивільного права та процесу*: матеріали міжнар. наук. конф., присвяченої пам'яті Ю. С. Червоного (м. Одеса, 16 грудня 2011 р.). Одеса: Фенікс, 2011. С. 60-64.

413. Цехан Д. М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція*. 2013. Вип. 5. С. 256-260.

414. Цивільний кодекс України: коментар. Видання друге із змінами станом на 15 січня 2004 р. / за заг. ред. Харитоновна Є. О., Калітенко О. М. Харків: Одіссей, 2004. 856 с.

415. Цивільний процес України: академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. С. Я. Фурси. Київ: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2009. 848 с.

416. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / за заг. ред. С. Я. Фурси. Київ: Видавець Фурса С. Я.: КНТ, 2006. 912 с.

417. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. Є. О. Харитоновна, О. І. Харитонової, В. В. Васильченка, Н. Ю. Голубевої. Харків: Одіссей, 2009. 952 с.

418. Цифровая идентификация объектов: технология и не только / Белявский Д. М. и другие. Москва: Научное обозрение, 2016. 252 с.

419. Цюра Т. В. Суб'єкти доказування та оцінки доказів у цивільному процесі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2005. 17 с.

420. Чванкін С. А. Письмові докази у цивільному процесі України. *Правове життя сучасної України: матеріали Міжнар. наук. конф. проф.-викл. та аспірант. складу* (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.). Одеса: Фенікс, 2014. Т. 1. С. 366-368.
421. Чекотовська О. Е. Теоретико-правові аспекти визначення основних понять у сфері електронного документообігу. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 174-181.
422. Чепульченко Т. О. Правова культура: місце у правовому процесі та вплив на стан законності в державі. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2013. Вип. 2 (18). С. 109-114.
423. Чернова М. Н. Заключение эксперта как доказательство в гражданском и арбитражном процессе: дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2015. 187 с.
424. Чубоха Н. Ф. Принцип добросовісності у цивільному праві України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 2. С. 171-174.
425. Чувакова Г. М. Дефектність фактичних складів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2004. 19 с.
426. Чувакова Г. М. Зловживання правом як вид правових аномалій. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 60. С. 440-445.
427. Чудиновская Н. А. Установление юридических фактов в гражданском и арбитражном процессе. Москва: Волтерс Клувер, 2008. 192 с.
428. Шаркова І. М. Розумність та добросовісність: досвід ретроспективного розмежування оціночних понять. *Наше право*. 2013. № 6. С. 25-29.
429. Шемшур О. Поняття та правова природа ризику у приватному праві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. № 94. С. 105-108.
430. Шепітько М. В. Засоби протидії наданню судовим експертом завідомо неправдивого висновку. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2015. Вип. 15. С. 180-188.
431. Шипілов Л. М. До питання про поняття та сутність зловживання правом. *Право і безпека*. 2010. № 1. С. 6-9.
432. Шрамкова М. Н. Цели, средства и результаты процессуально-правового регулирования: общетеоретический аспект: дис. ... канд. юрид. наук. Пятигорск, 2011. 205 с.
433. Шрамкова М. Н. Юридические факты в механизме процессуально-правового регулирования. *Вектор науки ТГУ. Серия: Юридические науки*. 2012. № 2 (9). С. 66.
434. Штефан А. Відсутність наперед встановленого значення доказів для суду. *Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 19

травня 2017 року) / редкол.: І. С. Гриценко, І. С. Сахарук та ін. В 2-х томах. Том 2. Київ: ВПЦ Київський університет, 2017. С. 331-332.

435. Штефан А. Висновок експерта у цивільному судочинстві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018. № 2. С. 18-30.

436. Штефан А. Внутреннее убеждение судьи при оценке доказательств в гражданском процессе. *Научные труды. Российская академия юридических наук*. Выпуск 16. Том 2. Москва: Юрист, 2016. С. 286-289.

437. Штефан А. Докази і засоби доказування у цивільному процесі. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 6. С. 5-12.

438. Штефан А. Допустимість доказів у цивільному судочинстві. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2016. № 2. С. 69-77.

439. Штефан А. Зловживання цивільними процесуальними правами як процесуальний юридичний факт. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 2. С. 62-70.

440. Штефан А. Істина, що встановлюється у цивільному судочинстві. *Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 травня 2015 року) / редкол.: І. С. Гриценко, І. С. Сахарук та ін. Київ: Принт-Сервіс, 2015. С. 472-474.*

441. Штефан А. Механізм доказування в юридичній конструкції права на судовий захист. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2015. № 2. С. 50-57.

442. Штефан А. Об'єкт і зміст цивільних процесуальних правовідносин. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3 (49). С. 64-69.

443. Штефан А. Оцінка доказів у цивільному процесі. *Слово Національної школи суддів України*. 2017. № 1 (18). С. 118-129.

444. Штефан А. Принцип встановлення судової істини у цивільному судочинстві. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2016. № 1 (102). С. 64-67.

445. Штефан А. Принципи доказування у цивільному процесі. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3 (41). С. 32-38.

446. Штефан А. Розрізняльні ознаки письмових доказів. *Слово Національної школи суддів України*. 2017. № 4 (21). С. 88-97.

447. Штефан А. С. Безпосереднє та опосередковане пізнання в судовому доказуванні. *Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 травня 2016 р.) Київ: ВПЦ Київський університет, 2016. С. 103-105.*

---

448. Штефан А. С. Веб-сайт і веб-сторінка як докази у цивільному судочинстві. *Судова апеляція*. 2017. № 4. С. 77-85.

449. Штефан А. С. Дії (бездіяльність) як процесуальні юридичні факти в механізмі доказування. *Судова апеляція*. 2017. № 2 (47). С. 160-167.

450. Штефан А. С. Добросовісність у цивільному процесі. *Юрисдикційна форма захисту прав, свобод та інтересів*: матеріали ляючая правовое положение сторон в гражданском судопроизводстве. Право. Законодательство. Личность. 2012. № 1 (14). С. 147-149.

451. Штефан А. С. Доказування в цивільному судочинстві: право чи обов'язок? *Проблеми модернізації приватного права в умовах євроінтеграції*: збірник наукових праць / за заг. ред. Ю. В. Білоусова; НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, Хмельницький університет управління та права. Хмельницький: ФОП Мельник А. А., 2015. С. 499-505.

452. Штефан А. С. Елементи механізму судового доказування. *Право і громадянське суспільство*. 2017. № 1-2. С. 92-100. URL: [http://lclaw.knu.ua/images/1-2\(15\)2017.pdf](http://lclaw.knu.ua/images/1-2(15)2017.pdf) (дата звернення: 19.03.2018 р.).

453. Штефан А. С. Змагальні засади цивільного судочинства — фундамент судового захисту прав людини. *Права людини в Україні і світі: охорона, реалізація, захист*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 3 грудня 2015 р.) / НДІ інтелектуальної власності НАПрН України. Київ, Інтерсервіс, 2015. С. 30-34.

454. Штефан А. С. Матеріально-правові факти у предметі доказування у цивільних справах. *Роль і місце інформаційного права і права інтелектуальної власності в сучасних умовах*: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 17 травня 2016 року) / Упорядник Дорогих С. О. Київ: НДПП НАПрН України, НДПВ НАПрН України, Навчально-науковий центр інформаційного права та правових питань інформаційних технологій ФСП НТУУ «КПІ», Видавничий дім «АртЕк», 2016. С. 117-123.

455. Штефан А. С. Належність доказів у цивільному процесі. Людина – суспільство – держава. *Права та обов'язки: історія питання та сучасний стан*: матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Кривий Ріг, 28 жовтня 2016 року). Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2016. С. 293-295.

456. Штефан А. С. Норма цивільного процесуального права в структурі елементів механізму доказування. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 86-91.

457. Штефан А. С. Поняття судового доказування у цивільному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. 2015. Т. 8, № 1. С. 64-72. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/780> (дата звернення: 19.03.2018 р.).

458. Штефан А. С. Принцип змагальності у цивільному судочинстві України. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2015. Вип. 765. Правознавство. С. 92-96.

459. Штефан А. С. Процесуальний юридичний факт і його ознаки. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. № 1. С. 54-60.

460. Штефан А. С. Процесуальні акти застосування норм права як самостійний різновид процесуальних юридичних фактів. *Україна-Польща: економічні та соціальні виклики 2030: електронний збірник матеріалів Міжнародної міждисциплінарної конференції* (м. Варшава, 30.06.–02.07.2017 р.). Варшава, 2017. С. 83-86.

461. Штефан А. С. Речові докази у цивільному судочинстві. *Приватне право і підприємництво: збірник наукових праць*. Вип. 18, 2018 р. Київ: Науково-дослідний інститут приватного права в підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, 2018. С. 112-115.

462. Штефан А. С. Текстові, мультимедійні та голосові повідомлення як докази у цивільному судочинстві. *Вплив інтеграційних тенденцій на розвиток національного права: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Одеса, 23 лютого 2018 р.) / за заг. ред. В. П. Маковія, О. Л. Зайцева. Одеса, ОДУВС, 2018. С. 179-181.

463. Штефан А. С. Факты в предмете доказывания в гражданском процессе Украины. *Арбитражный и гражданский процесс*. 2016. № 6. С. 50-54.

464. Штефан М. Й. Цивільне процесуальне право України: академічний курс: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. навч. закл. Київ: Ін Юре, 2005. 624 с.

465. Шумилова Л. Ф. Принципы состязательности и объективной истины как фундаментальные начала правоприменительной практики. *Журнал российского права*. 2005. № 11 (107). С. 54-61.

466. Шутенко О. В. Універсальність позовної форми захисту права у різних видах судочинства. *Університетські наукові записки*. 2011. № 1 (37). С. 116-122.

467. Щербаковський М. Г. Процесуальні та гносеологічні підстави відмови експерта від давання висновку. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2011. Вип. 11. С. 217-225.

468. Юдин А. В. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве: дис. ... д-ра юрид. наук. Санкт-Петербург, 2009. 537 с.

469. Юридична аргументація: Логічні дослідження: монографія / О. М. Юркевич, В. Д. Титов, С. В. Куцепал та ін.; за заг. ред. О. М. Юркевич. Харків, 2012. 211 с.

470. Явор О. А. Подія як юридичний факт у сімейному праві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2015. Вип. 31. Т. 2. С. 31-35.

471. Якупова Р. А. Состязательность в праве: теоретико-правовое исследование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2010. 30 с.

472. Янева Р. Р. Понятие и значение принципа добросовестности в гражданском процессуальном праве. *Труды Оренбургского института (филиала) Московской государственной юридической академии*. 2013. № 17. С. 72-79.

473. Ярков В. Значение проблемы юридических фактов в науке цивилистического процессуального права. *Юридичні факти в системі правового регулювання: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 листопада 2015 р.)* / за заг. ред. Н. М. Пархоменко, М. М. Шумила, І. О. Ізарової. Київ: ВД Дакор, 2015. С. 612-625.

474. Ярков В. В. Юридические факты в механизме реализации норм гражданского процессуального права: дис. ... д-ра юрид. наук. Екатеринбург, 1992. 523 с.

475. Ярошенко І. Юридичні факти як підстава виникнення цивільних процесуальних правовідносин. *Юридичні факти в системі правового регулювання: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 листопада 2015 р.)* / за заг. ред. Н. М. Пархоменко, М. М. Шумила, І. О. Ізарової. Київ: ВД Дакор, 2015. С. 625-630.

476. Ясинок М. М. Участь глухонімих у цивільному процесі. *Право і безпека*. 2006. Т. 5, № 3. С. 107-109.

477. Allen D. Reducing the Burden of Proving Discrimination in Australia. *Sydney Law Review*. 2009. Vol. 31. P. 579-605.

478. Anderson H. A. Frenemies of the Court: the Many Faces of Amicus Curiae. *UNIVERSITY OF RICHMOND LAW REVIEW*. 2014. Vol. 49. P. 361-416.

479. Arkhoshashvili L. Some Peculiarities of the Adversarial Principle in the Civil Procedural Relations. *European Scientific Journal*. 2012. Vol. 8, No 2. P. 27-32.

480. Best A. Evidence: examples & explanations. 7th edition. New York: Wolters Kluwer, 2009. 301 p.

-
481. Bogucki O. Teoretyczne aspekty zasady prawdy materialnej w nowym modelu postępowania cywilnego. *Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny*. 2000. Vol. 1. P. 53-60.
482. Brazdeikis A. Abuse of Procedural Rights: Summary of doctoral dissertation: Social sciences, law (01S). Vilnius, 2011. 38 p.
483. Buzdugan C. Law and Legal Awareness. *Fiat Iustitia*. 2014. Vol. 2. P. 40-43.
484. Byers M. Abuse of Rights: An Old Principle, A New Age. *MCGILL LAW JOURNAL / REVUE DE DROIT DE MCGILL*. 2002. Vol. 47. P. 389-431.
485. Cabral A. L. T., Guaranha M. F. The Concept of Justice: Argumentation and Dialogism. *Bakhtiniana, São Paulo*. 2014. 9 (1) Jan./Jul. P. 19-35.
486. Cadiet L. Introduction to French Civil Justice System and Civil Procedural Law. *Ritsumeikan Law Review*. 2011. No 28. P. 331-393.
487. Coslin C., Lapillonne D. France and the concept of amicus curiae: What lies ahead? *Paris International Litigation Bulletin*. 2012. No. 4. P. 14-15.
488. Daci J. Legal Principles, Legal Values and Legal Norms: are they the same or different? *Academicus – International Scientific Journal*. 2010. No. 02. P. 109-115.
489. Dorfman R. The Regulation of Fairness and Duty of Good Faith in English Contract Law: A Relational Contract Theory Assessment. *Leeds Journal of Law & Criminology*. 2013. Vol. 1. No 1. P. 91-116.
490. Evidence / Romili Edge, James Griffiths, Paul McKeown, Robert McPeake; edited by Paul McKeown. 17th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. 317 p.
491. Ferrajoli L. Deontologia giudiziaria. *Diritto e questioni pubbliche*. 2013. Vol. 13. P. 497-511.
492. Feteris E. The analysis and evaluation of legal argumentation: approaches and developments. *i-lex*. 2012. № 16. Pp. 61-80.
493. Finkelstein R. The Adversarial System and the Search for Truth. *Monash University Law Review*. 2011. Vol. 37, No 1. P. 135-144.
494. Hannibal M., Mountford L. The Law of Criminal and Civil Evidence. Principles and Practice. Harlow: Longman, 2002. 632 p.
495. Hosein S., Oraee H. R. The Basis of Good Faith and Creation of International Commitment (Case Study of JCPOA). *International Journal of Humanities & Social Science Studies*. 2016. Vol. II, Issue IV. P. 81-90.
496. Jankowski J. Dążenie do poznania prawdy w postępowaniu cywilnym. *Folia Iuridica*. 2014. Vol. 73. P. 117-127.

---

497. Jukier R. The Impact of Legal Traditions on Quebec Procedural Law: Lessons From Quebec's New Code of Civil Procedure. *La Revue Du Barreau Canadien*. 2015. Vol. 93. P. 1-39.

498. Kean A., McKeown P. The Modern Law of Evidence. 10th Edition. Oxford: Oxford University Press, 2014. 776 p.

499. Kochevar S. Amici Curiae in Civil Law Jurisdictions. *The Yale Law Journal*. 2013. Vol. 122. P. 1653-1669.

500. Kötz H. Civil Justice Systems in Europe and the United States. *Duke Journal of Comparative & International Law*. 2003. Vol. 13. P. 61-77.

501. Łukowski Ł., Żukowski B. Zasady tzw. «prawdy materialnej» i «prawdy formalnej». *Analiza logiczno-filozoficzna i przeglądowa. Folia Juridica*. 2014. Vol. 73. P. 49-61.

502. Madison B. V. Seeing Can Be Deceiving: Photographic Evidence in a Visual Age — How Much Weight Does it Deserve? *William and Mary Law Review*. 1984. Vol. 25. P. 705-742.

503. Mitchell A. Good Faith in WTO Dispute Settlement. *Melbourne Journal of International Law*. 2006. Vol. 7 (2). P. 2. URL: http://law.unimelb.edu.au/_data/assets/pdf_file/0007/1681216/Mitchell.pdf (дата звернення: 04.02.2017 p.).

504. Nasser P. The New Brazilian Procedural Law Code: New Trends in Favour of an Important Balance among Speediness, Effectiveness and Juridical Predictability. *Ritsumeikan Law Review*. 2012. No 29. P. 61-70.

505. Palmer A. Principles of Evidence. Sydney: Cavendish Publishing, 1998. 560 p.

506. Parry Z. B. Digital Manipulation and Photographic Evidence: Defrauding the Courts One Thousand Words at a Time. *Journal of Law, Technology & Policy*. 2009. No 1. P. 175-202.

507. Popova V. Principles of Bulgarian Civil Procedure Law. *Civil Procedure Review*. 2011. Vol. 2. No 2. P. 28-73.

508. Rhee C. H., Verkerk R. Civil procedure. Elgar Encyclopedia of Comparative Law. Cheltenham, 2006. P. 120-134.

509. Sherwyn D., Heise M. The Gross Beast of Burden of Proof: Experimental Evidence on How the Burden of Proof Influences Employment Discrimination Case Outcomes. *Arizona State Law Journal*. 2011. Vol. 42. P. 901-947.

510. Shtefan A. Necessity of Proof as the Principle of Evidence in Civil Proceedings of Ukraine. *Civil Procedure Review*. 2016. Vol. 7. No. 1 (jan./apr. 2016). P. 63-80.

511. Silbey S. S. After Legal Consciousness. *Annual Review of Law and Social Science*. 2005. Vol. 1. P. 323-368.

---

512. Summers R. S. Formal Legal Truth and Substantive Truth in Juridical Fact-Finding — Their justified Divergence in Some Particular Cases. *Law and Philosophy*. 1999. Vol. 18. P. 497-511.

513. Tamosiuniene E., Terebeiza Z. Problems Inherent in the Abstract Nature of General Distribution Rule of the Burden of Proof in Civil Proceedings. *European Scientific Journal*. 2013. Vol. 9. № 22. P. 317-330.

514. Taruffo M. Abuse of Procedural Rights: Comparative Standards of Procedural Fairness. Abuse of Procedural Rights: Comparative Standards of Procedural Fairness. Edited by Michelle Taruffo. The Hague / London / Boston: Kluwer Law International, 1999. P. 3-30.

515. Wagnild C. P. Civil Law Discovery in Japan: A Comparison of Japanese and U.S. Methods of Evidence Collection in Civil Litigation. *Asian-Pacific Law & Policy Journal*. 2002. Vol. 3. Issue 1. P. 1-22.

Наукове видання

ВЧЕННЯ ПРО МЕХАНІЗМ ДОКАЗУВАННЯ
У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Штефан Анна Сергіївна

Монографія

Комп'ютерне макетування — *Л. Цикаленко*
Художнє оформлення обкладинки — *Н. Мінченко*

Адреса редакції:

вул. Казимира Малевича, 11, м. Київ, 03150

Тел.: 228-21-36; тел./факс: 200-08-76

www.ndiiv.org.ua

e-mail: letter@i.kiev.ua

Підписано до друку 02.11.2018 р.

Формат 60x84/16 Папір офсетний.

Гарнітура SchoolBookСТТ.

Ум.-друк. арк.22,7. Наклад 300 прим.

Видавець: ТОВ «НВП «Інтерсервіс»

м. Київ, вул. Бориспільська, 9.

Свідоцтво: серія ДК № 3534 від 24.07.2009 р.

Виготовлювач: ТОВ «НВП «Інтерсервіс»

м. Київ, вул. Бориспільська, 9.

Свідоцтво: серія ДК № 3534 від 24.07.2009 р.